

Strasbūras, 2021 10 05
COM(2021) 615 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

ES kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo puoselėjimo strategija (2021–2030 m.)

„Juk antisemitizmas iš esmės prieštarauja mūsų vertybėms: žmogiškumui, religijos laisvei, lygybei. Antisemitizmas yra nuodas mūsų visuomenei. Ar jį įveiksime, priklausो nuo mūsų visų. Turime užkirsti jam kelią. Ir jį išnaikinti“.

– **Europos Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen**
Briuselis, 2021 m. vasario 3 d.

„Nuo neapykantos žydams prasidėjusi neapykanta niekada tuo nesibaigia. Labai klystame, jei manome, kad antisemitizmas kelią grėsmę tik žydams. Pirmiausia jis kelia grėsmę Europai ir laisvėms, kurios buvo kuriamos šimtmečius“.

– **Rabinas Jonathan Sacks**
Europos Parlamentas, 2016 m. rugsėjo 27 d.

ES, KURIOJE NEBŪTŲ ANTISEMITIZMO, KŪRIMAS

Europos žydai ir žydų bendruomenės jau daugiau kaip du tūkstančius metų prisideda prie Europos socialinio, politinio, ekonominio, mokslinio ir kultūrinio vystymosi ir yra neatskiriama Europos tapatybės dalis. Žydų tautybės žmonės – nuo Gustavo Malerio (*Gustav Mahler*) iki Zigmundo Froido (*Sigmund Freud*), Hanos Arendt (*Hannah Arendt*) ir Simonos Vail (*Simone Veil*) – turtino Europos kultūros, intelektualinį ir religinį paveldą.

Kita vertus, Europoje jau kelis šimtmečius gajus ir antisemitizmas, pasireiškiantis išvarymais, persekiojimais ir pogromais, o jo kulminacija buvo Holokaustas, palikęs neišdildomą dėmę Europos istorijoje, per kurį žydų gyvenimas ir kultūra iš daugelio žemyno vietų buvo ištrinti. Europos Sąjungos istorija prasidėjo nuo Antrojo pasaulinio karo ir vienbalsio europiečių įsipareigojimo užtikrinti, kad toks žiaurumas daugiau niekada nepasikartotų.

Tačiau antisemitizmas nesibaigė kartu su Holokaustu. Nors nuo Šoa (hebr. *Shoah*¹) pabaigos jau užaugo kelios kartos, Europoje ir kitur antisemitizmas plinta nerimą keliančiu tempu.

Europos Sąjunga yra grindžiama vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Ji vieningai pasisako prieš visų formų neapykantą ir diskriminaciją bet kokių pagrindu: dėl rasės, etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, lyties, lytinės orientacijos, amžiaus ar negalios.

Antisemitizmas yra nesuderinamas su pagrindinėmis Europos vertybėmis. Jis kelia grėsmę ne tik žydų bendruomenėms ir žydų gyvenimui, bet ir visuomenės atvirumui, įvairovei, demokratijai ir europietiškam gyvenimo būdai. Europos Sąjunga yra pasiryžusi padėti tam tašką.

Kas antras europietis mano, kad **antisemitizmas yra problema.**

Devyni iš dešimties žydų mano, kad jų šalyje **antisemitizmas išaugo.**

85 proc. žydų nuomone, **antisemitizmas yra didelė problema².**

¹ Šoa (hebr. *Shoah*) išvertus iš hebrajų kalbos reiškia „katastrofa“, o žodis „holokaustas“ kilo iš graikų kalbos žodžio, kuris reiškia „visiškai sudeginta auka“. Šioje strategijoje vartojamos abi sąvokos. <https://aboutholocaust.org/lt/facts/kuo-skiriasi-holokaustas-ir-soa>.

Šiuolaikinis antisemitizmas pasireiškia įvairiomis senomis ir naujomis formomis: nuo neapykantos kalbos internete iki neapykantos nusikaltimų ir išpuolių prieš žydų tautybės asmenis, jų turtą, institucijas bei sinagogų, kapinių ir memorialų išniekinimo. Žydų tautybės asmenys tai patiria kasdieniame gyvenime įvairiomis formomis: atsitiktine pastaba ar veiksmais darbo vietoje, privačiuose pokalbiuose, viešose vietose, žiniasklaidoje, sporto ir kultūros srityse ar žydams išpažįstant savo religiją. Antisemitizmas pasireiškia kaip rasinė, etninė arba religinė diskriminacija, stereotipų laikymasis ir neapykanta žydams ar žydais laikomiems asmenims. Tai gali tapti smurtinių išpuolių, per kuriuos praliejamas kraujas, priežastimi. Pavyzdžiui, tokie išpuoliai įvykdyti 2012 m. Tulūzoje „Ozar Hatorah“ mokykloje, 2014 m. Briuselyje žydų muziejuje, 2015 m. Paryžiuje prekybos centre „Hypercasher“ arba 2019 m. Halėje sinagoje.

COVID-19 pandemija taip pat atskleidė, kaip senos antisemitinės nuostatos gali vėl atgyti ir pakurstyti naujas sąmokslų teorijas bei įžiebt internete ir ne internete reiškiamą neapykantą. Žydų tautybės asmenys per pandemiją buvo viena labiausiai puolamų bendruomenių; jie nepagrįstai kaltinami sukūrę virusą ir kuriantys vakcinas pasipelnymo tikslais³. Be viso to, per pandemiją taikomos priemonės yra lyginamos su politika, dėl kurios vykdytas žydų tautybės asmenų genocidas⁴, o tai pamina ir menkina Holokausto aukų ir jų išgyvenusiųjų patirtį⁵.

Nors neapykantos kalba ir smurtas yra lengvai atpažįstami, dėl didelių mūsų visuomenės žinių spragų ir plačiai išplitusio abejingumo antisemitizmas – jei prieš jį nebus imtasi veiksmų – galės vežėti ir net plisti. Visų mūsų pareiga yra nuolat informuoti ir šviesti jaunus ir senus. Tai ypač svarbu dar ir dėl to, kad beveik visi Holokaustą išgyvenusios kartos atstovai yra mirę, dėl to tiesioginę patirtį ir esmines pamokas perduoti ateities kartoms tapo sunkiau.

Žydų gyvenimas ES XXI amžiuje

Iki Antrojo pasaulinio karo Europoje gyveno apie 9,5 mln. žydų. Per Holokaustą naciai ir jų šalininkai sistemingai išžudė šešis milijonus žydų. Apskaičiuota, kad šiuo metu ES gyvena iki 1,5 mln. žydų⁶.

Šiandien žydų gyvenimas vėl verda visoje Europoje. Per pastaruosius dešimtmečius žydų gyvenimas ir kultūra daugelyje Europos šalių atgijo. Žydiškoji tapatybė sustiprėjo ir tapo neatsiejama Europos visuomenės dalimi. Tačiau dėl vis daugėjančių antisemitinių išpuolių⁷ baimė žydų bendruomenėse irgi padidėjo⁸, tad žydų organizacijose teko imtis papildomų saugumo priemonių.

² [2019 m. sausio mėn. „Eurobarometro“ apklausa Nr. 484 „Antisemitizmo suvokimas“](#) ir 2018 m. tyrimas dėl žydų diskriminacijos ir neapykantos nusikaltimų prieš žydus ES „Antisemitizmo patirtis ir suvokimas“ (toliau – [2018 m. antrasis FRA tyrimas](#)).

³ [Coronavirus and the plague of antisemitism](#), Community Security Trust, 2021.

⁴ Pavyzdžiui, nešiojama geltona Dovydo žvaigždė su užrašu „neskiepytas“, parašytu į hebrajų abėcėlės raides panašiu šriftu.

⁵ [The rise of antisemitism online during the pandemic - A study of French and German content](#), June 2021.

⁶ Įvairiose valstybėse narėse žydų bendruomenės dydis labai skiriasi. Prancūzijoje gyvena maždaug pusė milijono žydų, o mažesnes bendruomenes sudaro po keletą tūkstančių arba, kartais, vos po keletą šimtų narių – dažnai tai vis dar juntamas Holokausto padarinys,

[Jews in Europe at the turn of the Millennium. Population trends and estimates](#) by Sergio DellaPergola and Daniel Staetsky, JPR European Jewish Demography Unit, October 2020.

⁷ [Antisemitism: Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union 2009–2019](#), Europos Sąjungos žmogaus teisių agentūra (FRA).

⁸ 2013 m. 33 proc. respondentų nurodė nerimaujantys dėl fizinių išpuolių prieš juos. 2018 m. tokių respondentų dalis išaugo iki 40 proc. „Žydų diskriminacija ir neapykantos nusikaltimai prieš žydus ES valstybėse narėse.“

Pastaraisiais metais ES gyvenančių žydų skaičius mažėjo – didele dalimi dėl to, kad daugelis jų migravo iš ES⁹. Tai lėmė keletas priežasčių¹⁰, ypač nerimas dėl saugumo, suvokimas, kad kai kurios vyriausybės yra nepakankamai pasiryžusios spręsti antisemitizmo problemas¹¹, ir viešų diskusijų dėl žydų papročių ir tradicijų politizavimas.

Kovos su antisemitizmu stiprinimas

Pastaruosius 20 metų kova su antisemitizmu buvo Europos Sąjungos kovos su rasizmu veiksnių dalis¹². Antisemitizmui pradėjus sparčiai plisti, pastaraisiais metais pastangos jį mažinti suintensyvintos ir kova su antisemitizmu iškelta į pirmuosius ES politinės darbotvarkės punktus. 2015 m. Europos Komisija pirmą kartą paskyrė kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo puoselėjimo koordinatorių. 2017 m. birželio mėn. Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl kovos su antisemitizmu¹³, o 2018 m. gruodžio mėn. Taryba priėmė deklaraciją dėl kovos su antisemitizmu¹⁴. Siekdama padėti įgyvendinti Deklaraciją, Komisija sudarė *ad hoc* kovos su antisemitizmu darbo grupę¹⁵, į kurią įtraukti valstybių narių ir žydų bendruomenių atstovai. 2019 m. gruodžio mėn. kova su antisemitizmu įtraukta į už europinės gyvensenos propagavimą atsakingo Komisijos pirmininkės pavaduotojo kompetencijos sritį – taip parodyta, kad kovos su antisemitizmu klausimą ketinama spręsti kompleksiskai. 2020 m. gruodžio mėn. Taryba priėmė dar vieną deklaraciją dėl kovos su antisemitizmu integravimo į visas politikos sritis¹⁶. Šie veiksmai buvo sustiprinti priimant keletą strategijų, kuriomis Lygybės Sąjungos kūrimo dokumentų rinkinys buvo papildytas taikant tarpsektorinį požiūrį¹⁷.

Kadangi antisemitizmas tebėra gajus ir plinta, ES lygmens atsakas turi būti stipresnis. Šia, pirmąją tokio pobūdžio strategija Komisija yra pasiryžusi gerokai sustiprinti kovą su antisemitizmu ir padėti kurti įtraukią visuomenę, kurios pagrindą sudarytų lygybė ir pagarba, bei užtikrinti geras žydų ateities Europoje perspektyvas.

Rengiant šią strategiją konsultuotasi¹⁸ su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais. Komisija kviečia ES institucijas, valstybes nares, tarptautines organizacijas, visus pilietinės visuomenės narius ir piliečius padėti **ES ir už jos ribų kurti ateitį, kurioje nebūtų antisemitizmo**. Palaikydama reguliary dialogą su Europos Parlamentu ir valstybių narių nacionaliniais parlamentais Komisija skatins atnaujinti veiksmus kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo

Antisemitizmo patirtis ir suvokimas“, 2013 m. ([2013 m. pirmasis FRA tyrimas](#)); ([2018 m. antrasis FRA tyrimas](#)).

⁹ [Are Jews leaving Europe?](#), by Daniel Staetsky, JPR Report, January 2017.

¹⁰ [International Migration of Jews](#) by Sergio DellaPergola, 2007.

¹¹ 70 proc. respondentų, dalyvavusių [2018 m. antrajame FRA tyrime](#), yra įsitikinę, kad jų šalies vyriausybės kova su antisemitizmu nėra veiksminga.

¹² 2000 m. priėmus Rasinės lygybės ir Užimtumo lygybės direktyvas, Komisijos pirmininkas R. Prodis 2004 m. sušaukė aukšto lygio konferenciją „Europa. Prieš antisemitizmą, už įvairovės Sąjungą“. Tais pačiais metais Europos rasizmo ir ksenofobijos stebėsenos centras (EUMC) suformulavo darbinę antisemitizmo apibrėžtį, vėliau pagal ją darbinę antisemitizmo apibrėžtį parengė ir Tarptautinis Holokausto aukų atminimo aljansas (IHRA).

¹³ [2017 m. birželio 1 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl kovos su antisemitizmu](#).

¹⁴ 2018 m. gruodžio 6 d. [Tarybos deklaracija dėl kovos su antisemitizmu](#).

¹⁵ [Europos Komisijos darbas kovos su antisemitizmu srityje](#).

¹⁶ 2020 m. gruodžio 2 d. [Tarybos deklaracija dėl kovos su antisemitizmu integravimo į visas politikos sritis](#).

¹⁷ Nuo 2020 m.: 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija, 2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksnių planą, 2020–2030 m. ES romų lygybės, įtraukties ir dalyvavimo strateginį planą, LGBTIQ asmenų lygybės strategiją (2020–2025 m.) ir 2021–2030 m. neįgaliųjų teisių strategiją. Be to, Europos Komisija sudarė Lygybės darbo grupę ir paskyrė kovos su rasizmu koordinatorių.

¹⁸ Rengiant šią strategiją remtasi [plačiomis konsultacijomis](#), įskaitant konsultacijas su nacionalinėmis ir regioninėmis valdžios institucijomis, žydų bendruomenėmis ir organizacijomis, nepriklausomais ekspertais ir mokslininkais, FRA, tarptautinėmis organizacijomis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais (žr. ataskaitos santrauką, kurią galima rasti [čia](#)).

puoselėjimo srityse. Šioje strategijoje, visapusiškai atsižvelgiant į nacionalinę kompetenciją, išdėstyta 2021–2030 m. Komisijos politikos programa ir siekiama remti ir skatinti valstybių narių ir visų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą.

Svarbiausia pažymėti, kad šia strategija siekiama imtis atsako ne vien prieš antisemitizmą – taip pat siekiama paskatinti imtis aktyvesnių veiksmų, kad būtų užkirstas kelias visų formų antisemitizmui ir kovojama su juo, ir būtų užtikrinta, kad žydai toliau galėtų gyventi ir klestėti įtraukioje ir įvairialypėje ES. Strategiją sudaro trys ramsčiai:

1 – visų formų antisemitizmo prevencija ir kova su juo

2 – žydų gyvenimo apsauga ir puoselėjimas ES

3 – švietimas, tyrimai ir Holokausto atminimas

Šia strategija taip pat siekiama, kad ES užimtų tvirtas lyderės pozicijas **visame pasaulyje kovojant su antisemitizmu** ir kad ES vykdomos priemonės būtų papildytos tarptautinėmis priemonėmis pagal visus tris ramsčius.

Visų formų neapykanta menkina bet kurį asmenį ir yra nesuderinama su tuo, ką simbolizuoja ES. Ši strategija – tai Komisijos pastangų kovoti su visų formų neapykanta, diskriminacija ir rasizmu dalis. Ja papildomas 2020–2025 m. ES kovos su rasizmu veiksmų planas, nes rasizmas taip pat gali būti susijęs su diskriminavimu ir neapykanta kitu pagrindu, be kita ko, dėl religijos ar tikėjimo. Į tai reikia atsižvelgti laikantis tarpsektorinio požiūrio¹⁹, kad ES iš tiesų nebeliktų antisemitizmo, būtų sukurtos sąlygos žydų gyvenimui klestėti ir atsiskleisti visa savo įvairove ir būtų pasiekta konkrečių rezultatų gerinant žydų tautybės asmenų gyvenimą ir kuriant geresnę Europos ateitį. Tam tikrais atvejais pagal šią strategiją taip pat bus atsižvelgiama į bendrą žydų tautybės asmenų ir kitų etninių ar religinių mažumų diskriminavimo patirtį.

I. VISŲ FORMŲ ANTISEMITIZMO PRVENCIA IR KOVA SU JUO

„Atminkime: auką labiausiai žeidžia ne kankintojo žiaurumas, bet greta stovinčiojo abejingumas.“

– **Elie Wiesel**

Šiuolaikinio antisemitizmo apraiškų galima pastebėti ne tik radikaliuose ir kraštutiniuose kairiųjų ar dešiniųjų pažiūrų ir islamo ekstremistinėse grupuotėse, jos gali slypėti už antisionistinių pažiūrų ir tarp visuomenės narių²⁰. Antisemitinė kalba ir elgesys gali būti atviri ar pridengti, sąmoningi ar nesąmoningi. Antisemitizmas gali pasireikšti neteisėtais veiksmais, už kuriuos pagal ES ir nacionalinę teisę yra baudžiama. Antisemitizmas gali pasireikšti kaip prieš Izraelį nukreiptas antisemitizmas²¹ – šiandien Europos žydų dažniausiai pastebima internete plintančio antisemitizmo forma²². Ilgą laiką gyvuojančios antisemitinės sąmokslų teorijos ir dezinformacija, nors ne visada neteisėtos, yra žalingos. Jos pagrįstos išankstinėmis

¹⁹ Žr., pvz., Graham, D. and Boyd, J., „[Understanding more about antisemitic hate crime: Do the experiences, perceptions and behaviours of European Jews vary by gender, age and religiosity?](#)“, Institute for Jewish Policy Research, 2017.

²⁰ Daugiau informacijos apie antisemitizmo skleidėjus galima rasti [2018 m. antrojo FRA tyrimo medžiagoje](#).

²¹ Daugelio suinteresuotųjų subjektų vartojamos sąvokos, atitinkančios IHRA apibrėžtį, pvz., žydų tautybės piliečiai kaltinami tuo, kad yra lojalesni Izraeliui ar žydų prioritetams, kurių esą siekiama visame pasaulyje, negu savo pačių tautai; teigiama, kad Izraelio valstybė yra rasistinis darinys; reiškiami kaltinimai, kad visi žydai yra atsakingi už Izraelio valstybės veiksmus.

²² 79 proc. Europos žydų jaučiasi kaltinami už kokius nors Izraelio valstybės veiksmus. 69 proc. tvirtina, kad arabų šalių ir Izraelio konfliktas daro poveikį saugumo jausmui ([2018 m. antrasis FRA tyrimas](#)).

nuostatomis ir stereotipais ir gali skatinti diskriminaciją, marginalizaciją, radikalizaciją ir neapykantos nusikaltimus.

Nuo 2017 m. Komisija savo kovoje su antisemitizmu²³ kaip praktine orientacine priemone rėmėsi teisiškai neprivaloma darbine Tarptautinio Holokausto aukų atminimo aljanso suformuluota antisemitizmo apibrėžtimi (toliau – IHRA apibrėžtis)²⁴. IHRA apibrėžtis yra lyginamasis standartas, pagal kurį skatinama laikytis teisėmis pagrįsto ir į aukas orientuoto požiūrio²⁵. 2021 m. sausio mėn. Komisija, bendradarbiaudama su IHRA, paskelbė IHRA darbinės antisemitizmo apibrėžties praktinio taikymo vadovą²⁶, kuriame apžvelgiami visoje Europoje nustatyti gerosios patirties pavyzdžiai, kaip šią apibrėžtį naudoja tarptautinės organizacijos, nacionalinės administravimo institucijos, pilietinė visuomenė ir žydų bendruomenės²⁷.

1.1. Kova su antisemitizmu įvairiose politikos srityse ir ES lėšų sutelkimas

Kova su antisemitizmu yra sudėtingas uždavinys. Dėl daugybės apraiškos formų ir paplitimo socialiniu ir politiniu lygmenimis reikalingas kompleksinis atsakas, kuris apimtų tiek tvirtą teisinę bazę, užtikrinant tinkamą teisės aktų vykdymą, tiek saugumo aspektus, tiek švietimo ir įtraukties politiką, – tai tik keletas tokio atsako aspektų.

Todėl, formuodama savo politiką, rengdama teisės aktus ir finansavimo programas, Komisija imsis kompleksinių kovos su antisemitizmu veiksmų ir kviečia kitas ES institucijas bendradarbiauti stiprinant pagrindines priemones ir praktiką. Taip pat reikėtų pažymėti, kad valstybės narės jau įsipareigojo užtikrinti visų formų antisemitizmo prevenciją ir kovoti su juo pagal savo naujas nacionalines strategijas arba priemones, kurios yra vykdomos pagal esamas nacionalines rasizmo, ksenofobijos, radikalizacijos bei smurtinio ekstremizmo prevencijos strategijas ir (arba) veiksmų planus²⁸. Tam, kad tos strategijos padarytų poveikį, jose turi būti numatyti konkretūs veiksmai ir joms įgyvendinti turi būti skiriamas reikiamas finansavimas. IHRA apibrėžties patvirtinimas²⁹ ir specialiųjų pasiuntinių arba koordinatorių paskyrimas visose valstybėse narėse taip pat yra svarbūs žingsniai tam, kad nacionaliniu lygmeniu vykdomi veiksmai būtų efektyvūs.

Tam, kad strategija būtų sėkminga, labai svarbus aktyvesnis pilietinės visuomenės organizacijų ir žydų bendruomenių dalyvavimas. Komisija siekia stiprinti aktyvų bendradarbiavimą su šiais subjektais ir ketina finansiškai remti visose strategijos srityse vykdomas iniciatyvas.

²³IHRA apibrėžtis buvo patvirtinta 2018 m. ir 2020 m. Tarybos deklaracijomis ir Europos Parlamento 2017 m. birželio 1 d. rezoliucija. Ji naudojama švietimo, mokymo, antisemitizmo atskleidimo tikslais ir nedaro poveikio ES arba nacionalinėms apibrėžtims, kuriose nurodoma, kokia apimtimi tam tikra elgsena arba kalba būtų laikoma neteisėta diskriminacija, neapykantos kalba, šališka motyvacija vykdyti neapykantos nusikaltimą arba neteisėta antisemitizmo išraiška.

²⁴ Pagal apibrėžtį antisemitizmas yra tam tikras žydų vertinimas, kuris gali pasireikšti kaip neapykanta žydams. Žodinė ir fizinė antisemitizmo išraiška yra nukreiptos prieš žydų ir ne žydų tautybės asmenis ir (arba) jų turtą, prieš žydų bendruomenės institucijas ir religines įstaigas.“ IHRA apibrėžtyje pateikiama keletas pavyzdžių.

²⁵ Neseniai, pavyzdžiui, „Nexus Document“ (2020 m.) ir Jeruzalės deklaracijoje dėl antisemitizmo (2021 m.), suformuluota kitų antisemitizmo apibrėžčių.

²⁶ [Handbook for the practical use of the IHRA working definition of antisemitism.](#)

²⁷ Europos Tarybos Kovos prieš rasizmą komisijos 2021 m. rugsėjo 14 d. paskelbtos Bendros politikos rekomendacijos dėl antisemitizmo prevencijos ir kovos su juo (angl. [General Policy Recommendations on preventing and combating Antisemitism](#)) taip pat gali būti naudingas informacijos šaltinis.

²⁸ 2020 m. gruodžio 2 d. Tarybos deklaracija dėl kovos su antisemitizmu integravimo į visas politikos sritis.

²⁹ IGRA apibrėžtį jau priėmė arba patvirtino šios ES valstybės narės: Austrija, Belgija, Bulgarija, Kipras, Čekija, Vokietija, Graikija, Ispanija, Prancūzija, Vengrija, Italija, Lietuva, Liuksemburgas, Nyderlandai, Rumunija, Švedija, Slovakija ir Slovėnija.

Tiksliniai veiksmai bus vykdomi pagal įvairias ES finansavimo programas³⁰, pirmiausia pagal **1,55 mlrd. EUR biudžeto Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programą**³¹ – **didžiausią kada nors vykdytą ES finansavimo programą, skirtą pagrindinėms teisėms stiprinti**. Atitinkami veiksmai taip pat bus remiami pagal kitas ES programas: Teisingumo programą, programas „Europos horizontas“, „Kūrybiška Europa“ ir „Erasmus+“, Vidaus saugumo fondo, sanglaudos politikos fondų lėšomis, pagal Kaimynystės, plėtros ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę ir pagal Pasirengimo narystei priemonę. Taip pat reikėtų pažymėti, kad **Techninės paramos priemonės lėšomis Komisija gali finansuoti valstybių narių struktūrines reformas**, įskaitant tas, kurios vykdomos keliose šalyse, siekdama stiprinti bendradarbiavimą ir paskatinti sekti geriausios patirties pavyzdžiais kovos su diskriminacija ir antisemitizmu srityje.

Visi valstybių narių vykdomi ir ES fondų lėšomis finansuojami veiksmai turi visapusiškai atitikti nediskriminavimo principą. Ypač pažymėtina, kad rengiant, įgyvendinant, stebint, vertinant programas ir už jas atsiskaitant turi būti laikomasi ES pagrindinių teisių chartijos, pagal kurią draudžiama bet kokia diskriminacija, įskaitant diskriminaciją dėl rasės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo. Jeigu ES taisyklės dėl draudimo diskriminuoti, įskaitant žydų tautybės asmenų diskriminavimą dėl jų religijos ar etninės kilmės, yra pažeidžiamos, finansavimas gali būti sustabdytas. Komisija ir valstybės narės stebi, kaip šių taisyklių laikomasi pagal visas ES finansuojamas programas.

Siekdama paremti šios strategijos įgyvendinimą ir padėti koordinuoti valstybių narių veiksmus, **Komisija sudarys *ad hoc* Kovos su antisemitizmu darbo grupę** – tai bus nuolat veikianti valstybės narės, žydų bendruomenės atstovus ir kitus suinteresuotuosius subjektus vienijanti struktūra.

ES pagrindinių teisių agentūra (FRA) taip pat padės ES ir valstybėms narėms – stebėdama, kaip įgyvendinama ši strategija ir nacionalinės kovos su antisemitizmu strategijos arba veiksmų planai, teiks duomenis, pagalbą ir dalyvis patirtimi.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- rengs kasmetinį **pilietinės visuomenės forumą kovos su antisemitizmu tema**, į kurį bus kviečiami Komisijos, žydų bendruomenių, pilietinės visuomenės ir kitų suinteresuotųjų subjektų atstovai, kad jie galėtų megzti ryšius ir kad būtų pasiektas kuo didesnis bendrų veiksmų ir ES finansavimo poveikis;
- Techninės paramos priemonės³² lėšomis rems valstybių narių pastangas **sukurti ir įgyvendinti nacionalines kovos su antisemitizmu arba diskriminacija strategijas** ir įvertins jas iki 2023 m. pabaigos.

Valstybės narės raginamos:

- iki 2022 m. pabaigos **parengti nacionalines kovos su antisemitizmu strategijas** arba **į nacionalinius kovos su rasizmu veiksmų planus įtraukti atitinkamas priemones bei skirti pakankamą finansavimą** joms įgyvendinti;
- **priimti ir naudoti IHRA antisemitizmo apibrėžtį**, taip pat skatinti vietos institucijas, regionų, miestų ir kitas institucijas bei organizacijas padaryti tą patį;
- **paskirti specialius kovos su antisemitizmu ir žydų gyvenimo puoselėjimo pasiuntinius ir (arba) koordinatorius**.

³⁰ Pagal dabartinę 2021–2027 m. daugiamečę finansinę programą.

³¹ [C\(2021\) 2699 final, Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programa](#).

³² [Reglamentas \(ES\) 2021/240](#).

1.2. Kova su antisemitine neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais

Žydų tautybės asmenys yra pagrindinis antisemitiniais motyvais įvykdomų nusikaltimų taikiny³³. Tačiau žodinė ir finansinė antisemitizmo išraiškos taip pat gali būti nukreiptos ne prieš žydų tautybės asmenis³⁴.

71 proc. žydų tautybės asmenų, kurie retsykiais nešioja arba rodo atributus, iš kurių galima suprasti, kad tie asmenys žydai, bent kartais to vengia³⁵.

44 proc. Europoje gyvenančių žydų jaunuolių yra patyrę antisemitinį persekiojimą³⁶.

ES pamatinis sprendimas dėl kovos su rasizmu ir ksenofobija baudžiamosios teisės priemonėmis³⁷ yra tvirtas teisinis kovos su antisemitiniais neapykantos nusikaltimais ir neapykantos kalba, įskaitant viešą pritarimą Holokaustui, atsisakymą jį pripažinti arba didelį jo menkinimą, kai tai gali kurstyti smurtą arba neapykantą, pagrindas. Šio pamatinio sprendimo visapusiškas ir teisingas perkėlimas į nacionalinę teisę yra Komisijos prioritetas³⁸. Teisėsauga ir teismai atlieka labai svarbų vaidmenį, kad teisės aktai dėl neapykantos kalbos ir neapykantos nusikaltimų (įskaitant minėtą pamatinį sprendimą) būtų veiksmingai įgyvendinti, o aukų teisės būtų apgintos. **Siekdama toliau stiprinti teisinę bazę, 2021 m. Komisija paskelbs iniciatyvą, pagal kurią bus siekiama į ES nusikaltimų sąrašą įtraukti neapykantos nusikaltimus ir neapykantos kalbą³⁹.**

Komisija remia valstybes nares per **Kovos su rasizmu, ksenofobija ir kitų formų netolerancija aukšto lygio grupę⁴⁰** ir bendradarbiauja su ES teisėsaugos mokymo agentūra (CEPOL), FRA⁴¹, Europos teisėjų mokymo tinklu (ETMT), valstybėmis narėmis ir pilietinės visuomenės organizacijomis **rengiant mokymus**, skirtus teisėsaugos ir teismų institucijoms, **stiprinant jų gebėjimus**, gerinant neapykantos nusikaltimų registravimą ir duomenų apie juos rinkimą, skatinant aukas pranešti apie neapykantos nusikaltimus ir stiprinant teisėsaugos ir žydų bendruomenių bendradarbiavimą.

Pagal **2020–2025 m. ES strategiją dėl nusikaltimų aukų teisių⁴²** siekiama užtikrinti, kad nusikaltimų aukos, įskaitant antisemitinių neapykantos nusikaltimų aukas, galėtų visapusiškai

³³ Ataskaitoje „[Antisemitism: Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union 2009–2019](#)“ nurodoma, kad valstybėse narėse kasmet oficialiai užregistruojama tūkstančiai incidentų, juos registruoja ir šioje srityje dirbančios pilietinės visuomenės organizacijos.

³⁴ Pagal [IHRA antisemitizmo apibrėžtį](#).

³⁵ [2018 m. antrasis FRA tyrimas](#).

³⁶ [Young Jewish Europeans: perceptions and experiences of antisemitism](#), FRA, 2019.

³⁷ [2008 m. lapkričio 28 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2008/913/JHA](#).

³⁸ Nuo 2020 m. spalio mėn. Komisija pradėjo keletą pažeidimo nagrinėjimo procedūrų siekdama užtikrinti, kad valstybės narės visapusiškai ir teisingai perkeltų minėtą pamatinį sprendimą į nacionalinę teisę.

³⁹ Pagal SESV 83 straipsnį.

⁴⁰ <https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/51025/lt>.

⁴¹ [Encouraging hate crime reporting – The role of law enforcement and other authorities](#), FRA, 2021.

⁴² [COM\(2020\) 258 final](#).

naudotis savo teisėmis ir būtų apsaugotos nuo antrinės viktimizacijos⁴³. **Europoje veikiančios paramos antisemitinių incidentų aukoms struktūros dažnai yra nepakankamos.** Valstybės narės yra raginamos kurti integruotas tikslinės specializuotos paramos paslaugas, skirtas labiausiai pažeidžiamoms nusikaltimų aukoms, įskaitant antisemitinių neapykantos nusikaltimų aukas. Jos taip pat turėtų užtikrinti, kad policijos darbuotojams ir kitiems asmenims, kurie tiesiogiai bendrauja su antisemitinių neapykantos nusikaltimų aukomis, būtų rengiami specialūs mokymai nediskriminavimo tema.

Komisija toliau stebės, kaip įgyvendinama **Nusikaltimų aukų teisių direktyva**⁴⁴, pagal kurią užtikrinama, kad visos nusikaltimų aukos turėtų jų asmeninius poreikius ir pažeidžiamumą atitinkančias teises, įskaitant galimybę kreiptis dėl specialistų paramos ir naudotis apsaugos priemonėmis. Įgyvendindama **2021–2024 m. Europos teisėjų mokymo strategiją**⁴⁵ Komisija remia teisingumo specialistų mokymą, kuriuo siekiama užtikrinti, kad ES teisės aktai būtų taikomi teisingai, o specialistai turėtų reikiamų įgūdžių. Komisija taip pat padės **rengti mokymus ir medžiagą antisemitizmo tema** ir užtikrins, kad jie būtų prieinami Europos e. teisingumo portalo Europos mokymo platformoje⁴⁶. Įgyvendindama **ES vaiko teisių strategiją**⁴⁷ Komisija siekia **įtraukti vaikų teises į visas pagrindines ES politikos sritis**, kad nuo diskriminacijos, įskaitant diskriminaciją dėl religijos ar tikėjimo, nukentėję vaikai būtų geriau apsaugoti.

Tam, kad būtų galima įvertinti antisemitizmo paplitimą Europoje ir veiksmingai jį mažinti, labai svarbu **turėti patikimus ir palyginamus duomenis apie antisemitinius incidentus**⁴⁸. Pranešimai apie incidentus dažnai registruojami nevienodai, nes valstybėse narėse yra taikomos skirtingos metodikos, todėl duomenų negalima palyginti. Dirbdama Kovos su rasizmu ir ksenofobija aukšto lygio grupėje **FRA padės valstybėms narėms tobulinti ir derinti savo metodikas**, pagal kurias registruojami neapykantos nusikaltimai, įskaitant antisemitinius nusikaltimus, ir renkami duomenys apie juos.

Sunkumų kelia ir tai, kad pranešama ne apie visus incidentus: 79 proc. apklausoje dalyvavusių žydų tautybės asmenų nepranešė apie jiems nutikusius rimčiausius antisemitinius incidentus jokiai organizacijai⁴⁹. Šiuo atžvilgiu valstybės narės turėtų užtikrinti, kad antisemitinių neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos aukoms būtų lengviau pranešti apie incidentus, – sukurti įvairių kanalų, kurie padėtų užtikrinti, kad būtų pranešama apie kuo daugiau įvykusių incidentų ir tie incidentai būtų registruojami tiksliau.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- pagal Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programą remis **su neapykantos kalba ir neapykantos nusikaltimais kovojančias ir juos registruojančias** organizacijas ir šioje srityje **vykdomus projektus**;
- padės valstybėms narėms užtikrinti, kad antisemitinių neapykantos nusikaltimų aukos galėtų naudotis **integruotomis tikslinėmis paramos paslaugomis**, ir tam, be kita ko,

⁴³Antrinė viktimizacija gali būti apibrėžiama kaip neigiamos pasekmės nusikaltimų aukoms, kurios gali atsirasti dėl jų dalyvavimo baudžiamajame procese, įskaitant nusikaltimų aukų bendravimą su nusikaltėliais, teisminėmis institucijomis ir (arba) plačiąja visuomene.

⁴⁴[Direktyva 2012/29/ES](#).

⁴⁵[COM\(2020\) 713 final](#).

⁴⁶[Europos mokymo platforma \(EMP\)](#).

⁴⁷[COM\(2021\) 142 final](#).

⁴⁸[Vokietija](#) ir [Jungtinė Karalystė](#) finansuoja [NVO](#), kurios registruoja antisemitinius incidentus pagal su policija suderintą metodiką. Šios NVO palaiko ryšius su žydų bendruomenės struktūromis ir padeda kaupti oficialią policijos statistiką.

⁴⁹[2018 m. antrasis FRA tyrimas](#).

skirs ES finansavimo;

- stiprins paramą, be kita ko, per Europos teisėjų mokymo tinklą (ETMT) ir ES teisėsaugos mokymo agentūrą (CEPOL), **teisingumo ir teisėsaugos specialistų, kurie kovoja su antisemitizmu, mokymo programoms, gebėjimų kovoti su antisemitizmu stiprinimo veiklai.**

Valstybės narės raginamos:

- greitai užbaigti **Pagrindų sprendimo** dėl kovos su rasizmu ir ksenofobija **perkėlimo į nacionalinę teisę procedūras ir jį įgyvendinti**, o už antisemitinę neapykantos kalbą ir neapykantos nusikaltimus traukti baudžiamojon atsakomybėn pagal ES ir nacionalinės teisės aktus;
- vykdant kovai su antisemitizmu skirtą **mokymo veiklą**, glaudžiai bendradarbiauti su ETMT ir CEPOL, taip pat bendradarbiauti su pilietinės visuomenės organizacijomis.

1.3. Kova su antisemitizmu internete

Antisemitizmas yra plačiai paplitęs internete⁵⁰ ir gali skatinti radikalizaciją bei fizinius išpuolius. Smurtą ir neapykantą kurstanti antisemitinė kalba – tiek internete, tiek ne internete – pagal Pagrindų sprendimą dėl kovos su rasizmu ir ksenofobija yra kriminalizuojama. Antisemitiniai stereotipai, sąmokslų teorijos ir dezinformacija, nors ne visada neteisėtos, yra žalingos. Nuo COVID-19 pandemijos pradžios antisemitizmas internete labai suintensyvėjo⁵¹. Tam, kad šią problemą būtų galima veiksmingai išspręsti, reikia surinkti daugiau informacijos apie tai, kaip antisemitinis turinys plinta internete, ir apie asmenų, kurie dalijasi tokiu turiniu, aplinkybes bei motyvus. Taip pat reikia kurti naujus ir novatoriškus diskriminacijos ir antisemitinės neapykantos mažinimo skaitmeninėje erdvėje metodus.

Nacistiniai simboliai, atributai ir literatūra ir šiuolaikinės jų adaptacijos yra lengvai prieinami internete. Tokių produktų eksponavimas ir prekyba jais, jeigu taip yra viešai kurstoma neapykanta ir smurtas, pagal nacionalinės teisės aktus, kuriais įgyvendinamas Pagrindų sprendimas, gali būti laikomas neapykantos kalba. Tačiau net jeigu tokia veikla nelaikoma neapykantos kalba, platinant minėtus dalykus internete gali būti skleidžiama nacistinė ideologija ir kuriama antisemitinė subkultūra. Reikia stiprinti dialogą su pramonės sektoriumi, IT įmonėmis, ir, remiantis patirtimi, įgyta įgyvendinant Kovos su neteisėta neapykantos kalba internete elgsenos kodeksą, užtikrinti, kad jie bendradarbiautų ir padėtų užtikrinti, kad tokie dalykai nebūtų eksponuojami ir (arba) jais nebūtų prekiaujama.

Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvoje⁵² nurodyta, jog valstybės narės užtikrina, kad dalijimosi vaizdo įrašais platformų operatoriai imtųsi reikiamų priemonių tam, kad plačioji visuomenė būtų apsaugota nuo smurtą ir neapykantą kurstančio audiovizualinio turinio ir komercinių pranešimų, įskaitant antisemitinį turinį. Pasiūlyme dėl **Skaitmeninių paslaugų akto**⁵³ išdėstytos aiškios, suderintos interneto platformų pareigos vykdyti išsamius patikrinimus, įskaitant „pranešimų ir veiksmų“ procedūras, susijusias su neteisėtu turiniu ir produktais, o naudotojams suteikiama daugiau galių paprastai ir veiksmingai pranešti apie neapykantos kalbą. Be to, kalbant apie labai dideles interneto platformas, pasiūlyme daug

⁵⁰ 89 proc. apklausoje dalyvavusių Europos žydų mano, kad antisemitizmas yra didžiausia problema internete, 80 proc. nurodo, kad dažniausiai jų pastebėtą įžeidžiančią kalbą sudarė antisemitiniai pasisakymai. ([2018 m. antrasis FRA tyrimas](#)). Žydai yra pagrindinis internete plintančios įžeidžiančios kalbos taikiny (nuo 6,3 iki 27,9 proc. atvejų, priklausomai nuo platformos). 2021 m. tyrimas [Heroes and scapegoats](#).

⁵¹ Tyrime apie [antisemitizmo suaktyvėjimą internete pandemijos laikotarpiu](#) nustatyta, kad per pandemiją paskyrose prancūzų kalba antisemitinių įrašų padaugėjo 7 kartus, vokiečių kalba – daugiau kaip 13 kartų.

⁵² [Direktyva 2010/13/ES](#).

⁵³ [COM\(2020\) 825 final](#).

dėmesio skiriama tam, kad būtų pašalintos likusios spragos, dėl kurių atsiranda sąlygų internete plisti neteisėtai ir žalingai elgsenai, ypač nukreiptai prieš pažeidžiamas grupes.

Kovos su neapykantos kalba internete elgesio kodeksas⁵⁴ – tai savanoriško Komisijos ir IT įmonių bendradarbiavimo siekiant užkirsti kelią neteisėtoms, įskaitant antisemitinę, neapykantos kalbos plitimui internete rezultatas. Tam, kad ES valstybėms narėms būtų lengviau imtis integruotų veiksmų prieš neapykantą ir teroristinį turinį internete skleidžiančias grupes ir asmenis, Europolas koordinuoja visoje Europoje rengiamas kovos su rasistine ir ksenofobine neapykantos kalba internete⁵⁵ ir kovos su teroristiniu bei smurtiniu ekstremistiniu turiniu, įskaitant antisemitinį turinį, internete dienas.

Įgyvendindamos **Kovos su dezinformacija veiksų planą**⁵⁶ ir **Europos demokratijos veiksų planą**⁵⁷ Komisija ir EIVT toliau skirs ypatingą dėmesį dezinformacijos kampanijų, neapykantos kalbos, smurto kurstymo ir ekstremistinės kalbos analizei ir atsakomosioms priemonėms, be kita ko, pasitelkdamas EIVT Strateginės komunikacijos Rytų kaimynystės šalyse darbo grupę. Be to, **Kovos su dezinformacija praktikos kodeksas**⁵⁸ yra griežtinamas⁵⁹, o tai irgi padeda veiksmingiau kovoti su antisemitizmu internete. Taikydamos Elgesio kodeksą ir Praktikos kodeksą pilietinės visuomenės organizacijos glaudžiai bendradarbiauja su Komisija ir interneto platformomis.

Naujos technologijos suteikia naujų galimybių gerinti žmonių gyvenimą, tačiau kartu gali paaštrinti diskriminaciją, dėl to internete daugėja žalingo turinio, įskaitant antisemitinį turinį. **Dirbtinio intelekto (DI) akto**⁶⁰ paskirtis – neleisti, kad didelės rizikos DI sistemomis būtų skleidžiama diskriminacija ir šališkas turinys, įskaitant antisemitinę neapykantą. DI algoritmai taip pat gali būti naudojami pozityvioms žinutėms ir atsakomajam naratyvui įtaigiau skleisti – gali būti buriami ekspertai, kurie kalbėtų apie antisemitizmą, paneigtų sąmokslų teorijas, kalbėtų apie Holokausto neigimą arba informacijos iškraipymą internete.

Pagrindiniai veiksmai

⁵⁴ [Kovos su neapykantos kalba internete elgesio kodeksas.](#)

⁵⁵ [Stopping Hate Speech Online: Europol Coordinates First Europe-Wide Action Day](#), 2020 m. lapkričio 5 d.

⁵⁶ [JOIN\(2018\) 36 final.](#)

⁵⁷ [COM\(2020\) 790 final.](#)

⁵⁸ [ES kovos su dezinformacija praktikos kodeksas.](#)

⁵⁹ [COM\(2021\) 262 final.](#)

⁶⁰ [COM\(2021\) 206 final.](#)

Komisija:

- stiprins kovą su antisemitizmu internete – laikydamasi Elgesio kodekso remis **Europinio patikimų pranešėjų ir žydų organizacijų tinklo** sukūrimą. Ji taip pat remis Europos skaitmeninės žiniasklaidos observatoriją ir jos nacionalinius centrus, kad būtų galima **padidinti** jų dezinformacijos **faktų tikrintojų pajėgumus**, ir dirbs su nepriklausomomis organizacijomis kuriant **atsakomąjį turinį**, įskaitant turinį ne ES kalbomis;
- surengs **hakatoną**, siekdama sukurti palankesnes sąlygas ekspertams keistis patirtimi ir kurti naujus novatoriškus kovos su antisemitizmu internete ir skaitmeninėje aplinkoje būdus;
- bendradarbiaus su pramonės sektoriumi ir IT įmonėmis, **kad būtų užkirstas kelias neteisėtam nacistinių simbolių, atributų ir literatūros eksponavimui ir prekybai** jais internete;
- **visapusiškai analizuos duomenis**, kad geriau suprastų antisemitizmo plitimo internete procesą, kaip antisemitizmas sklinda ir plinta;
- spręs antisemitinės neapykantos kalbos klausimą pagal numatomą atnaujinti **Geresnio interneto vaikams strategiją**.

Valstybės narės raginamos:

- **remti, taip pat ir finansiškai, pilietinės visuomenės organizacijas**, kurios kovoja su internete atitinkamomis kalbomis plintančia antisemitine kalba, dezinformacija ir sąmokslų teorijomis;
- **stiprinti nacionalinių teisėsaugos ir teismų institucijų pajėgumus** vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už neapykantos kalbą.

1.4. Kova su antisemitine diskriminacija

Žydų tautybės asmenys patiria diskriminacijos riziką, ypač kai galima atpažinti, kad jie žydai, t. y. kai jie dėvi kipą (hebr. *kippah*), pakabutį su Dovydo žvaigžde ar atvirai kalba apie savo žydiškąją tapatybę. Jie gali patirti diskriminacijos riziką pretenduodami į darbo vietą, darbovietėse ir kitose, pavyzdžiui, švietimo, sveikatos ar būsto srityse. Pagal ES teisę diskriminacija rasės, etninės kilmės, religijos arba tikėjimo pagrindu, įskaitant antisemitizmą, yra draudžiama. Pirmiausia reikėtų pažymėti, kad pagal **Rasinės lygybės direktyvą**⁶¹ žydų tautybės asmenys tam tikrose gyvenimo srityse⁶² yra saugomi nuo diskriminacijos (įskaitant persekiojimą) rasės ar etninės kilmės pagrindu, o pagal **Užimtumo lygybės direktyvą**⁶³ žydų tautybės asmenys yra saugomi nuo diskriminacijos ar persekiojimo religijos ar tikėjimo pagrindu užimtumo srityje.

Nacionalinės lygybės institucijos skatina, analizuoja, stebi ir remia vienodą požiūrį. Iki 2022 m. Komisija pasiūlys naują teisės aktą dėl jų vaidmens stiprinimo. Įvairovės chartijos skatina organizacijas plėtoti ir įgyvendinti įvairovę bei ištrauktis politiką darbo vietoje. ES įvairovės chartijų platforma buvo sukurta tam, kad esamos chartijos galėtų keisti ir dalytis patirtimi bei gerosios patirties pavyzdžiais⁶⁴. Jos taip pat turėtų sistemiškai spręsti konkrečius klausimus, susijusius su antisemitizmo nustatymu darbo vietose ir kova su juo.

⁶¹ [Direktyva 2000/43/EB](#).

⁶² Užimtumas ir profesinis mokymas, socialinė apsauga, įskaitant socialinį draudimą, socialinės lengvatos, švietimas, galimybės įsigyti ir tiekti prekes ir paslaugas, įskaitant būstą.

⁶³ [Direktyva 2000/78/EB](#).

⁶⁴ [ES įvairovės chartijų platforma](#).

Duomenų apie žydų tautybės asmenų lygybę yra gana mažai dėl to, kad duomenų apie rasę ar etninę kilmę, religiją ar tikėjimą rinkimas yra subtilus dalykas, ir dėl to, kad Europos žydai yra gana nedidelė grupė, todėl agreguotų platesnių apklausų duomenų yra mažiau. ES nediskriminavimo, lygybės ir įvairovės aukšto lygio grupė per specialų savo pogrupį remia valstybes nares joms renkant duomenis ir padeda analizuoti lygybės padėtį, visapusiškai gerbdama pagrindines teises⁶⁵. Be to, Komisija kartu su žiniasklaida, pilietine visuomene ir žmonių, kilusių iš rasinės ar etninės mažumos aplinkos, atstovais vykdys įvairius veiksmus, skirtus kovoti su rasiniais ir etniniais stereotipais, taip pat imsis veiklos, kuria skatinama laikytis nuoseklios duomenų apie lygybę rinkimo, ypač duomenų skirstymo pagal rasę ar etninę kilmę, metodikos⁶⁶.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- iki 2022 m. pasiūlys **privalomus nacionalinėms lygybės institucijoms skirtus standartus** ir bendradarbiaus su „Equinet“⁶⁷ ir lygybės institucijomis siekdama gilinti jų žinias apie antisemitizmą;
- Techninės paramos priemonės lėšomis rems valstybes nares joms **planuojant ir įgyvendinant reformas**, kuriomis siekiama apskritai mažinti diskriminaciją (ypač antisemitizmą) mokyklose, įskaitant tarpvalstybines reformas, taip siekdama stiprinti bendradarbiavimą ir skatinti remtis geriausios patirties pavyzdžiais;
- **rinkdama ir naudodama duomenis apie lygybę** pagal rasę ir etninę kilmę, religiją ar tikėjimą, įtrauks duomenis apie antisemitizmą ir ES gyvenančius žydų tautybės asmenis.

Valstybės narės raginamos:

- užtikrinti, kad nacionalinės lygybės institucijos **turėtų pakankamai priemonių** užtikrinti, kad į antisemitinės diskriminacijos incidentus būtų tinkamai reaguojama ir apie juos būtų pranešama;
- **mažinti antisemitinę diskriminaciją** visose srityse, įskaitant švietimą, mokymą, užimtumą, sveikatą ir būstą, imantis tikslinių veiksmų, pavyzdžiui, rengiant mokymus ir didinant sąmoningumą.

1.5. Europos Komisijos rodomas pavyzdys

Įgyvendindama savo pačios žmogiškųjų išteklių strategiją, Komisija toliau stengsis kurti **įtraukią įvairovės darbo aplinką**⁶⁸, kurioje nebūtų antisemitizmo, ir tuo tikslu vykdys įvairovės ir lygybės politiką, pagal kurią siekiama užkirsti kelią persekiojimui, diskriminacijai ir bet kokios formos rasizmui. Pirmiausia ji toliau didins savo darbuotojų sąmoningumą apie antisemitizmą ir tai, kaip su juo kovoti, stengsis, kad žydų gyvenimas ir kultūra būtų labiau suprantami, o to, be kita jo, sieks sutelkdama dėmesį į tokias pagrindines Europos vertybes kaip pagarba mažumų grupėms. Mokymas irgi padės mažinti nesąmoningą šališkumą, įskaitant šališkumą, susijusį su tuo, kaip suprantama religija ar tikėjimas. Komisija ir toliau rengs darbuotojams skirtus renginius Holokaustui paminėti, vykdys sąmoningumo didinimo iniciatyvas, toliau organizuos kasmetines Europos Chanukos⁶⁹ šventes, taip

⁶⁵ [Duomenų apie lygybę pogrupis, FRA, 2019 m.](#)

⁶⁶ [Kovos su rasizmu veiksmų planas, COM\(565\) final.](#)

⁶⁷ Europos lygybės įstaigų tinklas.

⁶⁸ Europos Komisija įsteigė savo Įvairovės ir Įtraukties biurą 2020 m. lapkričio mėn.

⁶⁹ [Žydų šviesos šventė.](#)

skatindama pripažinti darbuotojų įvairovę. Komisija kviečia kitas ES institucijas taip pat imtis veiksmų ir skatinti įvairovę bei įtraukti savo atitinkamose darbo vietose.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- toliau sieks, kad **antisemitizmo incidentai** institucijose **nebūtų toleruojami**, o tuo tikslu remsis IHRA apibrėžtimi;
- **tam tikriems darbuotojams**, pavyzdžiui, žmogiškųjų išteklių specialistams, **rengs mokymus**, kad jie gebėtų atpažinti antisemitizmą (pagal IHRA apibrėžtį), taip pat, kai tai bus aktualu, rengs mokomuosius vizitus, pavyzdžiui, į Izraelį;
- skatins taikyti lanksčią **darbo tvarką**, kad visi jos darbuotojai galėtų prisitaikyti ir švęsti savo religines šventes;
- kvies Europos mokyklas užtikrinti, kad visi mokiniai žinotų apie žydų gyvenimą Europoje, Holokaustą ir antisemitizmą, kasmet būtų **minima Tarptautinė Holokausto aukų atminimo diena**, taip pat pagal galimybes būtų rengiami vizitai į memorialų vietas.

II. ŽYDŲ GYVENIMO APSAUGA IR PUOSELĖJIMAS ES

„Bijau, kad gyvenau pakankamai ilgai, kad pamatyčiau tokius dalykus, kurie, maniau, jau galutinai ištrinti iš istorijos, tačiau jie tik snaudė“.

— **Liliana Segre (išgyvenusi Šoa)**

Tam, kad žydai galėtų visapusiškai dalyvauti Europos gyvenime, labai svarbu, kad jie jaustųsi saugūs. Tačiau saugumas yra vienas iš pagrindinių žydų bendruomenei susirūpinimą keliančių dalykų⁷⁰. 38 proc. žydų svarsto galimybę emigruoti, nes būdami žydais jie nesijaučia saugūs ES⁷¹.

Trečdalis (34 proc.) žydų bent kartais vengia dalyvauti žydams skirtuose renginiuose ar lankytis žydams skirtose vietose, nes būdami arba vykdami **ten nesijaustų saugūs**⁷².

Keletas visoje Europoje vykdytų mirtinų teroristų išpuolių parodė, kad žydų patalpos ne visada yra pakankamai apsaugotos. Nors už tai, kad visi piliečiai būtų saugūs, atsakingos nacionalinės institucijos, dauguma žydų bendruomenių ir pilietinės visuomenės organizacijų turėjo investuoti nemažai lėšų į savo pačių saugumo priemones.

2.1. Kova su prieš žydus nukreiptu smurtiniu ekstremizmu ir terorizmu

2020–2025 m. **Europos saugumo strategijos**⁷³ tikslas – užtikrinti kiekvieno asmens saugumą ES, laikantis ES vertybių ir principų. Pagal 2020 m. Kovos su terorizmu

⁷⁰ 47 proc. Europos žydų nerimauja, kad gali tapti antisemitinių žodinių įžeidimų ar persekiojimo taikiniu, 40 proc. žydų nerimauja, kad per ateinančius 12 mėnesių prieš juos gali būti įvykdyti fiziniai išpuoliai ([2018 m. antrasis FRA tyrimas](#)).

⁷¹ [2018 m. antrasis FRA tyrimas](#).

⁷² [2018 m. antrasis FRA tyrimas](#).

⁷³ [COM\(2020\) 605 final](#).

darbotvarkę⁷⁴ stiprinama kova su terorizmu ir smurtiniu ekstremizmu ir didinamas ES atsparumas teroristų keliamai grėsmei.

Pagal 2017 m. veiksmų planą, kuriuo siekiama padėti apsaugoti viešąsias erdves, įskaitant religinių apeigų vietas⁷⁵, Komisija parengė įvairios rekomendacinės medžiagos⁷⁶, priemonių ir mokymų⁷⁷, taip siekdama prisidėti prie valstybių narių ir tikėjimo bendruomenių šioje srityje vykdomo darbo. 2021 m. birželio mėn. Tarybos išvadose dėl viešųjų erdvių apsaugos⁷⁸ pabrėžta, kad religinių apeigų vietose reikalingos specialios apsaugos priemonės.

Būtina toliau stiprinti valstybės institucijų, tikėjimo vadovų ir kongregacijų, įskaitant žydiškąsias, tarpusavio bendradarbiavimą ir taip pagerinti saugumo supratimą, taip pat vykdant pasitikėjimo stiprinimo veiklą didinti bendruomenės aktyvumą ir atsparumą. Taip bus skatinama sekti gerosios patirties pavyzdžiais ir mokoma, kaip apsaugoti religinių apeigų vietas, kuriose teroristiniai išpuoliai įvykdomi vis dažniau. Komisija taip pat surengs **aukšto lygio konferenciją** žydų bendruomenių apsaugos ES tema.

Komisija toliau rems valstybes nares ir žydų bendruomenes ir siekdama savo tikslo remti viešųjų vietų apsaugą padės **stiprinti religinių apeigų vietų apsaugą**. Kitas kvietimas teikti pasiūlymus bus paskelbtas 2022 m., o bendra paramos suma bus padidinta iki 24 mln. EUR. Komisija kartu su Europos Sąjungos žvalgybos ir situacijų centru tirs galimybę ES **reguliariai vertinti konkrečias grėsmes žydų tautybės asmenims, bendruomenėms ir religinių apeigų vietoms**, kad geriau suprastų konkrečią riziką saugumui, galėtų vykdyti jos prevenciją, nuo jos saugoti ir į ją reaguoti.

Siekiant kovoti su smurtiniu ekstremizmu, labai svarbu stiprinti mūsų demokratines visuomenes ir didinti visuomenės atsparumą ekstremistinėms ideologijoms. Antisemitizmas pasireiškia visų rūšių ekstremistinėje ideologijoje: nuo džihadizmo iki smurtinio dešinėsios pakraipos ekstremizmo. Radikalizacija, teroristų verbavimas ir teroristinių išpuolių rengimas dažnai vyksta internetu. **Reglamentu dėl teroristinio turinio sklaidos internete klausimo sprendimo**⁷⁹ šis klausimas sprendžiamas reikalaujant, kad interneto platformos aktyviau stengtųsi aptikti tokį turinį ir pašalintų jį ne vėliau kaip per 1 valandą.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- skirs ES finansavimą projektams, kuriais siekiama **apsaugoti viešąsias erdves ir religinių apeigų vietas**, ir, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, sudarys esamų nacionalinių saugumo ir apsaugos priemonių žemėlapi;
- toliau finansuos **mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklą**, pirmiausia pagal programą „Europos horizontas“, kuria bus siekiama suprasti šiuolaikines radikalizacijos tendencijas ir tai, kokiomis priemonėmis ir modeliais būtų galima veiksmingai tam užkirsti kelią ir į tai reaguoti;
- padidins **operatyvinę pagalbą** valstybėms narėms ir žydų bendruomenėms rengdama mokymus saugumo priemonių klausimais. Be kita ko, bus rengiami ES apsaugos konsultantų vizitai į valstybes nares, siekiant sukurti religinių apeigų vietų **apsaugos instruktorių tinklą**;

⁷⁴ [COM\(2020\) 795 final.](#)

⁷⁵ [COM\(2017\) 612 final.](#)

⁷⁶ [Guideline - Building Perimeter Protection](#), JRC, 2020.

⁷⁷ Komisija kiekvienų metų rudens pradžioje rengia religinėms bendruomenėms skirtas paskaitas apie viešųjų erdvių apsaugą.

⁷⁸ 2021 m. birželio 7 d. [Tarybos išvados dėl viešųjų erdvių apsaugos.](#)

⁷⁹ [Reglamentas \(ES\) 2021/784.](#)

- naudodamasi **Informacijos apie radikalizaciją tinklu** konkrečiai vertins antisemitizmo svarbą ir įtaką jos darbui siekiant užkirsti kelią smurtiniam ekstremizmui ir su juo kovoti;
- glaudžiai **bendradarbiaus su Europolu**, įskaitant jo ES internetinės informacijos žymėjimo padalinį, siekdama kovoti su antisemitiniu terorizmu ir smurtiniu ekstremizmu internete, ir tuo tikslu imsis veiksmų prieš grupes ir asmenis, kurie skleidžia teroristinį turinį internete, bei užtikrins spartų **Reglamento dėl teroristinio turinio internete įgyvendinimą**;
- remis **teroristinių išpuolių aukų minėjimo, taip pat ir skaitmeninėje nusikaltimų aukų atminimo sienoje, renginius**.

Valstybės narės raginamos:

- imtis reikalingų priemonių, kad būtų **užtikrintas žydų patalpų saugumas**, ir suteikti pakankamai finansinės arba kitokios paramos, įskaitant paramą, teikiamą pagal **ES vidaus saugumo fondo – policijos nacionalines metines programas**;
- įgyvendinant savo nacionalines kovos su antisemitizmu strategijas, integruoti ir įgyvendinti ES priemones ir rekomendacijas⁸⁰ dėl **religinių apeigų vietų apsaugos**;
- pasinaudoti **Europolo parama kovai su terorizmu** tiek internete, tiek ne internete, ir su tuo susijusiems tyrimams, įskaitant su rasizmu, ksenofobija ir antisemitizmu susijusius tyrimus.

2.2. Žydų gyvenimo, religijos ar tikėjimo laisvės puoselėjimas

Žydų gyvenimas yra ES įvairovės dalis. Žydai gali būti pasaulietišku, liberalių, reformistinių, agnostinių, ortodoksinių ar ultraortodoksinių pažiūrų. Jie gali priklausyti aškenazių arba sefardų diasporai, būti kilę iš buvusios Sovietų Sąjungos, Artimųjų Rytų, Vidurio Azijos, Afrikos ar kitų vietų. Daugelio žydų šeimos yra mišrios, dėl to jų kilmės ir tikėjimo įvairovė yra dar didesnė⁸¹. Tačiau nepaisant to, kad žydai Europoje gyvena nuo seno, apie **žydų gyvenimą ir judaizmą** žmonės žino labai mažai. Tik 3 proc. europiečių mano, kad „žino daug informacijos“ apie žydų istoriją, papročius ir praktiką, o 68 proc. teigia, kad „informacijos nežino“⁸². Siekiant griauti išankstines nuostatas ir užtikrinti visapusišką pripažinimą, kad **žydų gyvenimas yra Europos visuomenės gyvenimo dalis**, reikia didinti visuomenės sąmoningumą ir gilinti jos žinias apie žydų istoriją ir kultūrą⁸³.

Žydų tautybės asmenys savo žydiškumą išreiškia tam tikra kultūrine, apeigine ir religine praktika, ateities kartoms primena savo istoriją ir jos moko. Vienas iš tokios praktikos pavyzdžių yra pavasario šventė *TuBishvat* (medelių naujieji metai) – žydų švenčiama gamtos išsaugojimo šventė, per kurią sodinami medeliai.

Dar vienas pavyzdys – Šečita (hebr. *Shechita*), košerinis gyvulių skerdimas⁸⁴. 2020 m. gruodžio mėn. ES Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) sprendime dėl ritualinio skerdimo⁸⁵ pripažinta, kad valstybės narės gali priimti skirtingas taisykles, priklausomai nuo vidaus

⁸⁰T. y. Pažeidžiamumo vertinimo priemonę ir [ES trumpą vadovą dėl religinių apeigų vietų apsaugos](#).

⁸¹ [Jews in Europe at the turn of the Millennium: population trends and estimates](#) by Sergio DellaPergola and Daniel Staetsky, European Jewish Demography Unit/JPR, 2020.

⁸² [2019 m. sausio mėn. „Eurobarometro“ apklausa Nr. 484 „Antisemitizmo suvokimas“](#).

⁸³ 82 proc. ES gyvenančių žydų tautybės asmenų apipjaustymo uždraudimas būtų problema, 69 proc. problema būtų ritualinio gyvulių skerdimo uždraudimas ([2018 m. antrasis FRA tyrimas](#)).

⁸⁴ Ritualinis skerdimas (Šečita) yra košerinis gyvulių skerdimas laikantis nustatytos maisto gamybos praktikos. 69 proc. žydų ritualinio skerdimo uždraudimas būtų problema ([2018 m. antrasis FRA tyrimas](#)).

⁸⁵ [Byla C-336/19; Centraal Israëlitisch Consistorie van België ir kt.](#), 2020 m. gruodžio 17 d.

aplinkybių, tačiau turi būti laikomasi Chartijos 10 straipsnio 1 dalies⁸⁶ nuostatų ir turi būti užtikrinta tinkama pusiausvyra tarp pagarbos teisei laisvai išpažinti religiją ir tarp gyvūnų gerovės apsaugos⁸⁷.

Žydų gyvenimas gali būti puoselėjamas tik įtraukioje visuomenėje, kurioje mezgami tvirti ir patikimi santykiai su kitomis bendruomenėmis, įskaitant **naujas bendruomenes**, ypač vietos lygmeniu. Kultūra gali atlikti svarbų vaidmenį kuriant įtraukią visuomenę. Muzika, filmai, scenos menas, kultūros sektorius yra galinga jėga, galinti padėti paskatinti įtrauktį ir kovoti su visų formų diskriminacija. **Komisija remia žydų kultūrą ir meną** ES finansavimo programų, pavyzdžiui, „Kūrybiška Europa“, lėšomis, siekdama kovoti su Europos visuomenėje gajais stereotipais, įskaitant stereotipus dėl žydų tautybės asmenų.

Sportui ir žiniasklaidai taip pat tenka svarbus vaidmuo skatinant įtrauktį. Futbolo sporte kai kurios nacionalinės federacijos ir klubai jau dabar stengiasi kovoti su antisemitiniu elgesiu ir incidentais. Komisija palaikys glaudžius ryšius su pilietinės visuomenės iniciatyvų vykdytojais ir kitais atitinkamais subjektais, siekdama stiprinti kovą su antisemitizmu ir rasizmu futbole pagal numatomą sudaryti bendradarbiavimo su UEFA susitarimą (2022–2024 m.), o bendradarbiaudama su kitomis organizacijomis partnerėmis apskritai sieks mažinti antisemitizmą sporte ir tuo tikslu, be kita ko, vykdys kampanijas socialiniuose tinkluose. Stereotipų pastebima ir žiniasklaidoje. Komisija gerbia spaudos laisvę, tačiau ji remia **žurnalistų mokymą**, kaip atpažinti visų formų antisemitizmą ir reportažuose atskleisti antisemitinį šališkumą.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- gilins plačiosios visuomenės žinias apie žydų gyvenimą, kad plačioji visuomenė jį geriau suprastų, – glaudžiai bendradarbiaudama su žydų bendruomenėmis, be kita ko **kultūrų ir religijų dialogo** ir veiklos forma, organizuos **sąmoningumo didinimo kampanijas**;
- stiprins sąsajas tarp **žydų tradicijos sodinti medelius** per *TuBishvat* šventę, taip pat ir mokyklose, ir **ES įsipareigojimo papildomai pasodinti 3 mlrd. medelių** pagal 2030 m. biologinės įvairovės ir miškų strategiją, taip didindama abipusį sąmoningumą ir matomumą⁸⁸.
- remdamsi tokių tarptautinių organizacijų kaip JT, ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuras ir Europos Taryba patirtimi, kurs palankesnes sąlygas **keistis patirtimi** tarp nacionalinių institucijų ir žydų bei musulmonų bendruomenių dėl gyvulių skerdimo pagal religines tradicijas;
- imsis veiksmų, kad su antisemitizmu būtų kovojama ir žydų gyvenimas būtų puoselėjamas **regionų ir vietos lygmenimis**; be kita ko, surinks informaciją ir parengs **gerosios patirties ir mokymo vadovą**, skirtą regionų ir vietos lygmenimis veikiančioms organizacijoms;
- rems keitimąsi informacija **Europos integracijos tinkle** apie gerąją patirtį, kaip informuoti migrantus apie ES vertybes, taip pat kaip kovoti su antisemitizmu, pavyzdžiui, bendradarbiaujant su migrantais, kurie būtų ES vertybių ambasadoriai.

⁸⁶10 str. 1 dalis: „Kiekvienas turi teisę į saviraiškos laisvę. Ši teisė apima laisvę turėti savo įsitikinimus, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas valdžios institucijoms nekliudant ir nepaisant valstybių sienų“.

⁸⁷ Sprendimo 71 punktą. Pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1099/2009 ritualinis skerdimas yra leidžiamas ta apimtimi, kuria jis yra reikalingas atitinkamoms religinėms bendruomenėms, o valstybių narių griežtesnės taisyklės turi būti tinkamai pagrįstos.

⁸⁸ [COM\(2020\) 380 final](#).

Valstybės narės raginamos:

- politikos ir teisinėmis priemonėmis užtikrinti, kad religinės grupės arba bendruomenės, įskaitant žydus, galėtų gyventi pagal savo religines ir kultūrinės tradicijas;
- didinti plačiosios visuomenės sąmoningumą apie žydų gyvenimą ir tradicijas, be kita ko, viešai pažymint žydų tautybės žmonėms svarbias dienas, finansuojant projektus ir įgyvendinant kampanijas.

2.3. Žydų paveldo išsaugojimas

Žydų kultūros paveldas yra neatskiriama Europos kultūros dalis. Per Holokaustą išnaikinus žydų bendruomenes, Europos veidas pakito, daugelis pastatų, kapinių ir kitų žydų paveldo vietų buvo apleistos ir nustotos naudoti. Dabar šios apleistos vietos dažnai yra prastos būklės arba atsidūrusios pavojuje, kad jų būklė pablogės.

Į Europos kultūros paveldo veiksmų programą⁸⁹ įtraukta speciali priemonė, skirta žydų kapinėms Europoje išsaugoti. Europos kultūros paveldas, įskaitant žydų paveldą, yra remiamas pagal įvairią ES politiką, programas, finansavimo iniciatyvas, pavyzdžiui, pagal programas „Kūrybiška Europa“, „Europos horizontas“, „Erasmus+“, Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programą, taip pat sanglaudos fondų lėšomis. Europos Tarybos Kultūros paveldo vertės visuomenei pagrindų konvencijoje (toliau – Faro konvencija)⁹⁰ pabrėžiami svarbūs paveldo aspektai, susiję su žmogaus teisėmis ir demokratija, ir skatinamas platesnis paveldo ir jo ryšių su bendruomenėmis ir visuomene supratimas⁹¹. Terezino deklaracijoje dėl Holokausto laikotarpio turto ir susijusių dalykų⁹², kurią 2009 m. pasirašė visos valstybės narės⁹³, išdėstytos kelios priemonės, kaip atkurti teisingumą nacių persekiojimo aukoms ir jų palikuoniams. Pagal iniciatyvą „DiscoverEU“⁹⁴ keliaujantis jaunimas yra skatinamas aplankyti kultūros paveldo vietas, taip siekiant plėsti jų žinias apie Europos kultūros paveldą.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- kvies miestus kreipiantis dėl Europos kultūros sostinės vardo atsižvelgti į savo mažumų istoriją, įskaitant žydų bendruomenės istoriją;
- pasinaudodama bendra Europos Tarybos ir Komisijos iniciatyva „Europos paveldo dienos“ sieks atkreipti dėmesį į žydų paveldą visoje Europoje;
- vykdys Žydų kultūros skaitmeninio atkūrimo projektą⁹⁵, kurio tikslas – sukurti išsamią duomenų bazę, kurioje būtų saugoma informacija apie žydams priklausiusį nacių užgrobtą kultūrinį turtą, surinkti informaciją apie gerosios patirties pavyzdžius ir pasiūlyti sąmoningumo didinimo veiklą;
- remdama Europos Parlamento šioje srityje vykdytų dviejų ankstesnių bandomųjų projektų⁹⁶ rezultatais ir stiprindama žydų kapaviečių išsaugojimu besidominčių

⁸⁹ [Europos kultūros paveldo veiksmų programa.](#)

⁹⁰ [Faro konvencija](#) Europos Tarybos ministrų komitetas priėmė 2005 m. spalio 13 d., valstybėms narėms ją pasirašyti leista nuo 2005 m. spalio 27 d., o ji įsigaliojo 2011 m. birželio 1 d.

⁹¹ [Rezoliucija 2309\(2019\).](#)

⁹² [2009 m. Terezino deklaracija.](#)

⁹³ Taip pat žr.: [Bendra Europos Komisijos ir ES pirmininkavusios Čekijos deklaracija](#), pasirašyta 2009 m. birželio 29 d.

⁹⁴ https://europa.eu/youth/discovereu_lt.

⁹⁵ Per pirmąjį projekto etapą sukurtą duomenų bazę galima rasti čia: <https://pilot-demo.jdcrp.org>

⁹⁶ <https://www.esjf-surveys.org/>.

grupių ryšius, pradės parengiamuosius veiksmus, **skirtus žydų kapinėms Europoje apsaugoti**;

- skatins po Europą keliaujantį **jaunimą** pagal iniciatyvą „DiscoverEU“ aplankyti žydų paveldo vietas.

Valstybės narės raginamos:

- skatinti rengti ir remti Europos kultūros dienų renginius skleidžiant informaciją apie tose **valstybėse narėse saugomą žydų paveldą**, įskaitant renginius nacionaliniuose muziejuose, valstybės finansuojamus festivalius ir meno renginius;
- įgyvendinant Faro konvenciją remti **žydų paveldo priežiūrą ir išsaugojimą**;
- išnaudoti ES finansavimo galimybes, įskaitant **sanglaudos politikos fondą**, žydų paveldui išsaugoti;
- **įgyvendinti 2009 m. Terezino deklaraciją**.

III. ŠVIETIMAS, TYRIMAI IR ATMINIMAS

„Kaip nuostabu, kad niekas neturi laukti kokio nors vieno momento, nuo kada galima pradėti daryti pasaulį geresnį“.

– Anne Frank

Kad galėtų kurti Europos ateitį, žmonės turi suprasti jos praeitį. Siekiant suprasti šiandieninį antisemitizmą ir neleisti, kad tokie žiaurūs dalykai kada nors pasikartotų, labai svarbu žinoti apie šimtmečius trunkantį žydų gyvenimą ir antisemitizmo plitimą Europoje, taip pat apie tai, kaip Holokaustas paveikė žydų tautybės asmenis ir Europos žemyną. **Švietimas apie žydų gyvenimą, antisemitizmą ir Holokaustą bei šių sričių tyrimai** šiuo atžvilgiu yra labai svarbūs; dėmesys turėtų būti sutelktas ne tik į Holokaustą, bet ir į tai, kokį indėlį žydai įnešė į Europos visuomenę.

Komunikatuose dėl **Europos švietimo erdvės**⁹⁷ ir naujosios **Europos mokslinių tyrimų erdvės**⁹⁸ sprendžiami įtraukties, lygybės ir nediskriminavimo klausimai. Komisija taip pat pasiūlė, kad valstybės narės, vykdydamos mokslinius tyrimus ir įgyvendindamos inovacijas, ruošiantis priimti **Mokslinių tyrimų ir inovacijų pakta**, lygias galimybes laikytų bendra vertybe.

2021–2027 m. **Skaitmeninio švietimo veiksmų plane** pabrėžiama, kaip svarbu kovoti su dezinformacija ir didinti skaitmeninį raštingumą švietimo ir mokymo sektoriuje, – svarbu parengti mokytojams ir dėstytojams skirtas gaires, kad būtų skatinamas jų kritinis mąstymas, tolerancija ir didinamas įgalėjimas internete. Taip pat reikėtų pažymėti, kad UNESCO ir ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuras ne kartą ragino stiprinti dalyvaujančiųjų valstybių, įskaitant ES valstybes nares, švietimo programas, pagal kurias būtų didinamas jaunimo sąmoningumas apie savitarpio pagarbos ir supratimo vertybes. UNESCO ir ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuras yra įsipareigoję skatinti švietimą apie antisemitizmą, kad švietimo sektoriuje būtų laikomasi sisteminės metodikos, taip pat ir rengiant bei naudojant mokymo programas, pagal kurias šviečiama apie šiuolaikines antisemitizmo formas⁹⁹.

⁹⁷ [COM\(2020\) 625 final.](#)

⁹⁸ [COM\(2020\) 628 final.](#)

⁹⁹ Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuras parengė įvairių išteklių ir programų, skirtų didinti sąmoningumui apie diskriminaciją, neapykantos nusikaltimus, antisemitizmą ir kitas netolerancijos formas, įskaitant netoleranciją, nukreiptą prieš musulmonus, krikščionis ir kitų religijų ar tikėjimo bendruomenių narius. Daugiau informacijos galima rasti [ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro interneto svetainėje](#).

3.1. Švietimas apie žydų gyvenimą ir jo tyrimai

Kiekvienas vaikas, mokydamasis Europos istorijos, turėtų mokytis ir apie žydų gyvenimą bei antisemitizmą. Švietimas gali **sustiprinti jaunimo atsparumą antisemitinėms idėjoms**, ideologijai ir visų formų netolerancijai bei diskriminacijai. Tarpusavio supratimą gali didinti ir galimybės bendrauti su žydų bendruomenėmis, jų nariais ir su kitų mažumų ir religinių grupių nariais. **2022 m., kurie yra paskelbti Europos jaunimo metais**, šioje srityje bus suteikia daugiau galimybių. Mokyklos ir studentų miesteliai turi būti saugūs visiems. Mokytojai turėtų gebėti aiškinti apie antisemitizmą, Holokaustą, žydų gyvenimą, istoriją, be kita ko, šiuos dalykus dėstyti įvairioms kultūroms atstovaujantiems mokiniam.

Komisija remia antisemitizmo, žydų gyvenimo ir Holokausto tyrimus pagal programas „Horizontas 2020“, „Europa piliečiams“ ir šiuos tyrimus remis ir toliau pagal programas, kuriomis minėtos programos bus tęsiamos, t. y. pagal programą „Europos horizontas“¹⁰⁰ ir Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programą. Tačiau universitetų antisemitizmo ir judaistikos tyrimų padalinių tarpusavio ryšiai yra labai silpni. Vieno **visaapimančių tyrimų centro** nėra. Visų antisemitizmo ir žydų gyvenimo Europoje aspektų tyrimus reikėtų intensyvuoti ir jais papildyti Holokausto tyrimus.

ES ėmėsi iniciatyvos užtikrinti, kad duomenis apie antisemitizmo patirtį ir antisemitizmo suvokimą būtų galima palyginti. **FRA tyrimas apie žydų tautybės asmenų antisemitizmo patirtį** bus pakartotas 2023 m., o vėliau bus kartojamas reguliariai. Plačiosios visuomenės **„Eurobarometro“ apklausa apie antisemitizmo suvokimą** antrą kartą bus atlikta 2024 m., o vėliau bus rengiama kas 5 metus. Siekiant sukurti palankesnes sąlygas vykdyti įrodymais pagrįstą politiką, būtina vykdyti daugiau tyrimų apie plačiojoje visuomenėje plintančias antisemitines nuostatas.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir tyrimų bendruomene skatins sukurti **Europos šiuolaikinio antisemitizmo ir žydų gyvenimo bei kultūros tyrimų centrą** ir taip skatins visoje Europoje vykdyti daugiadisciplininius tyrimus; pagal programą „Europos horizontas“, atsižvelgdama į nacionalinę specifiką ir tarpsektoriškumą, remis įvairių rasizmo ir ksenofobijos struktūrinių formų tyrimus;
- remis **Jaunųjų Europos Holokausto atminimo ambasadorių** tinklo kūrimą mokyklose, universitetuose, profesinio rengimo ir mokymo įstaigose;
- finansuos visos **ES apklausą** apie visų valstybių narių plačiojoje visuomenėje, taip pat ir tarp jaunimo, plintančias **antisemitines nuostatas**;
- per naująją **Lygybės ir vertybių švietimo ir mokymo sektoriuose darbo grupę** remis valstybes nares, kad jos aktyviau stengtųsi stiprinti bendras vertybes, įtraukų švietimą ir įgyvendintų Tarybos rekomendaciją dėl bendrų vertybių, įtraukaus švietimo ir europinio mokymo aspekto propagavimo¹⁰¹, įskaitant švietimą apie žydų gyvenimą ir tradicijas;
- pagal „Erasmus+“ ir Europos solidarumo korpuso programas remis veiklą, skirtą europietiškomis vertybėms propaguoti, kovoti su visų formų diskriminacija ir netolerancija, **įskaitant antisemitizmą**, skatindama piliečių švietimą ir jaunimo dalyvavimą demokratiniam gyvenime;

¹⁰⁰ Pavyzdžiui, pagal pirmuosius kvietimus, skelbiamus pagal programą „Europos horizontas“, bus finansuojami įvairių rasizmo ir ksenofobijos struktūrinių formų tyrimai, atsižvelgiant į nacionalinę specifiką ir paplitimą įvairiuose sektoriuose.

¹⁰¹ 2018 m. gegužės 22 d. [Tarybos rekomendacija \(2018/C 195/01\)](#).

- bendradarbiaudama su UNESCO ir ESBO Demokratiųjų institucijų ir žmogaus teisių biuru ir laikydama si jų gairių dėl kovos su antisemitizmu švietimo priemonėmis, skirtų politikos kūrėjams ir mokytojų rengimo institucijoms, rema **švietimo specialistų mokymą**;
- Techninės paramos priemonės lėšomis rema valstybes nars joms planuojant ir **įgyvendinant reformas mokyklose**, kuriomis siekiama mažinti bet kokią diskriminaciją, ypač antisemitizmą.

Valstybės narės raginamos:

- šviečiant ir vykdam tyrimus **gilinti žinias apie žydų gyvenimą, antisemitizmą ir Holokaustą**, skatinti bendrauti su vietos bendruomenėmis, jei tai įmanoma;
- pranešti apie **mokyklose įvykusius antisemitinės diskriminacijos incidentus**, juos registruoti ir padėti mokyklų direktoriams ir mokytojams tuos incidentus spręsti.

3.2. Švietimas apie Holokaustą, jo tyrimai ir atminimas

Holokaustas yra svarbus Europos istorijos etapas, per kurį buvo nužudyti šeši milijonai žydų vaikų, moterų ir vyrų. Žydai buvo pagrindinis nacistinio režimo taikiny, tačiau buvo persekiojamos ir kitos grupės: romai, asmenys su negalia, slavai, Jehovos liudytojai, LGBTIQ asmenys, politiniai disidentai ir kt.

Holokaustą išgyvenę asmenys, laikydama si savo **atminimo** tradicijų, dešimtmečiais dalijosi savo istorijomis. Tačiau šiandien visi tuos įvykus išgyvenę asmenys jau paseno arba yra mirę. Tų, kurie Antrojo pasaulinio karo metais buvo suaugę ir įvykius atsiminę geriausiai, tarp mūsų nebėra. Išsaugoti ir gerbti jų atminimą, užtikrinant, kad jų istorija nebūtų užmiršta ir būtų perpasakota tiksliai, ieškoti naujų atminimo išraiškos formų – šiai ir būsimoms europiečių kartoms tenkantis uždavinys ir pareiga.

Dabar vienas iš 20 europiečių niekada nėra girdėjęs apie Holokaustą, mažiau negu pusė europiečių mano, kad apie jį mokyklose mokoma pakankamai¹⁰². **Švietimui ir tyrimams** tenka pagrindinis vaidmuo didinant sąmoningumą apie Holokaustą.

Laisvi, atviri ir nepriklausomi tyrimai yra viena iš pagrindinių demokratijos vertybių. Visų Holokausto aspektų tyrimai taip pat yra svarbūs siekiant geriau suprasti, kaip Holokaustas galėjo vykti Europoje. **Europos Holokausto tyrimų infrastruktūros**¹⁰³ (toliau – EHRI) iniciatyva, kurios biudžetą sudaro 25 mln. EUR (2010–2024 m.)¹⁰⁴, yra didžiausia ES finansuojama visame pasaulyje vykdomų Holokausto tyrimų iniciatyva, vienijanti visos Europos ir kitų šalių tyrėjų bendruomenę suteikdama galimybę naudotis išsklaidytais su Holokaustu susijusios informacijos šaltiniais. Šiuo atžvilgiu tyrimų pagal EHRI iniciatyvą mastas bus plečiamas, įtraukiant Holokausto priežastimi tapusio antisemitizmo apraiškas.

Taip pat reikia kurti naujus sąmoningumo didinimo būdus, ypač vietos lygmeniu ir tais atvejais, kai apie vietas „kuriose vyko Holokaustas“ (nuo sinagogų ir žydų kultūros centrų iki žydų slėpimosi ar sušaudymo vietų) visuomenė nežino. Pavyzdžiui, galima kurti **tinklą, suteikiantį galimybę moksleiviams, specialistams ir plačiosios visuomenės nariams stebėti, kaip per šimtmečius keitėsi žydų gyvenimas Europoje** ir padedantį vykdyti vietos iniciatyvas, pagal kurias lankomos ir atkuriamos kultūrinės ir memorialinės vietos.

¹⁰² Du trečdaliai europiečių yra įsitikinę, kad Holokausto atminimas padeda užtikrinti, kad tokie žiaurūs dalykai niekada nepasikartotų. (2018 m. CNN apklausa *Anti-Semitism in Europe – A shadow over Europe*).

¹⁰³ <https://www.ehri-project.eu/>.

¹⁰⁴EHRI, kuri šiuo metu yra finansuojama ES mokslinių tyrimų ir inovacijų bendrųjų programų lėšomis, yra pertvarkoma į ilgalaikę Europos infrastruktūros programą, kuri būtų finansuojama valstybių narių lėšomis.

Komisija taip pat skatins **viešas diskusijas** (internete ar miestų rotušėse) apie Holokausto svarbą ES įvairovei, padės sukurti dalyvaujамąjį **Paminklą Holokaustui Europoje atminti** Briuselyje, susietą su ES sostinėse saugomais meno kūriniiais.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija:

- bendradarbiaudama su vietos bendruomenėmis, rems, taip pat ir finansiškai, **Holokausto vykdymo vietų tinklo** sukūrimą;
- finansuos projektus pagal Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos **Atminimo paprogramę**, jie bus vykdomi Holokaustui atminti ir pagal juos, be kita ko, **bus skaitmeninami archyvai ir Holokaustą išgyvenusių asmenų liudijimai**;
- toliau dalyvaus **Holokausto minėjimo dienoje ir renginiuose**, organizuojamuose tiek ES, tiek nacionaliniu lygmenimis, bendradarbiaudama su valstybėse narėse veikiančiomis Komisijos atstovybėmis ir ES delegacijomis.

Valstybės narės raginamos:

- **viešai minėti Holokaustą** glaudžiai bendradarbiaujant su žydų bendruomene, taip pat įtraukiant ir nacionalinius parlamentus;
- užtikrinti, kad švietimo programoje būtų **atsižvelgiama į Holokausto universalumą**, būtų vertinamas švietimo veiksmingumas, įskaitant švietimą mokinių klasėse, kurias sudaro įvairūs ir įvairios etninės kilmės mokiniai;
- **tapti aktyviomis partnerėmis įgyvendinant EHRI infrastruktūros iniciatyvą**, be kita ko, prisidėti prie jos finansiškai.

3.3. Holokausto neigimas, faktų iškraipymas ir menkinimas

Deja, vis dažniau Holokausto apraiškos yra neigiamos, faktai iškraipomi ir menkinami. 53 proc. europiečių mano, kad Holokausto neigimas jų šalyje yra problema¹⁰⁵. 62 proc. žydų yra matę arba girdėję ne žydų tautybės asmenis teigiant, bent kartais, kad Holokaustas yra mitas ir kad jo istorija perdedama¹⁰⁶. Holokausto neigimas, faktų iškraipymas ir menkinimas dažnai naudojamas kurstant neapykantą žydų tautybės žmonėms ir bandant perrašyti Europos ir žydų istoriją. Šio poveikio, kuris griaua kolektyvinę istorinę atmintį, mažina mūsų demokratiškos visuomenės atsparumą ir sanglaudą, nederėtų nuvertinti ir šį klausimą reikėtų spręsti konkrečiomis priemonėmis. Neapykantos kalba, susijusi su pritarimu Holokaustui, jo neigimu arba dideliu menkinimu, pagal Pagrindų sprendimą dėl kovos su rasizmu ir ksenofobija yra draudžiama¹⁰⁷.

Siekdama šviesti ir didinti sąmoningumą, Komisija bendradarbiauja su IHRA per Nuolatinę tarptautinių partnerių grupę, o kovodama su Holokausto neigimo ir faktų iškraipymo reiškiniu remiasi IHRA apibrėžtimi¹⁰⁸. Pavyzdžiui, vykdoma sąmoningumo didinimo kampanija #ProtectTheFacts¹⁰⁹, pagal kurią siekiama kovoti su Holokausto faktų iškraipymu. **Palaikydama partnerystės ryšius su IHRA ir UNESCO**, Komisija, atsižvelgdama į IHRA rekomendaciją pripažinti, kad Holokausto faktai yra iškraipomi ir kovoti su tuo, toliau kurs kitas iniciatyvas¹¹⁰.

¹⁰⁵ [2019 m. sausio mėn. „Eurobarometro“ apklausa Nr. 484 „Antisemitizmo suvokimas“.](#)

¹⁰⁶ [2018 m. antrasis FRA tyrimas.](#)

¹⁰⁷ [2008 m. lapkričio 28 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2008/913/TVR.](#)

¹⁰⁸ [IHRA darbinė holokausto neigimo ir faktų iškraipymo apibrėžtis .](#)

¹⁰⁹ <https://ec.europa.eu/newsroom/just/items/700272/default>; www.againstholocaustdistortion.org.

¹¹⁰ IHRA [Rekomendacija dėl Holokausto faktų iškraipymo pripažinimo ir kovos su juo.](#)

Komisija:

- skatins švietimo ir sąmoningumo didinimo tikslais remtis **IHRA Holokausto neigimo ir faktų iškraipymo apibrėžtimi**;
- parengs geriausios kovos su Holokausto neigimu, faktų iškraipymu ir menkinimu praktikos vadovą;
- kartu su UNESCO, IHRA ir kitais tarptautiniais partneriais bei pilietinės visuomenės grupėmis remis ir stiprins **socialinių tinklų kampanijas**, taip siekdama didinti sąmoningumą apie Holokausto neigimą ir faktų iškraipymą, ir aktyviai su tuo kovos.

Valstybės narės raginamos:

- aktyviai dalyvauti sąmoningumo didinimo apie Holokausto neigimą, faktų iškraipymą ir menkinimą kampanijose.

IV. PASAULINĖ LYDERYSTĖ KOVOJANT SU ANTISEMITIZMU

„Mūsų sukurtas pasaulis yra mūsų mąstymo rezultatas. Negalime jo pakeisti, nepakeitę savo mąstymo“.

— Albertas Einšteinas

Visame pasaulyje gyvena apie 15,2 mln. žydų¹¹¹. Iš jų 45 proc., arba 6,9 mln., gyvena Izraelyje. Antra pagal dydį žydų bendruomenė, apie 6 mln. žydų, gyvena Jungtinėse Amerikos Valstijose. Be 1,5 mln. ES gyvenančių žydų, likusieji žydų bendruomenės nariai yra išsibarstę visame pasaulyje po visus gyvenamus žemynus¹¹².

Antisemitinės nuostatos yra plačiai paplitusios visame pasaulyje. Remiantis Lygos prieš garbės ir orumo įžeidinėjimą (angl. *Anti-Defamation League*)¹¹³ atlikto tyrimo dėl požiūrio į žydus ir nuomonės apie žydus rezultatais, 74 proc. Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos regiono gyventojų turi antisemitinių nuostatų, tačiau pastebima ir pozityvių procesų, pavyzdžiui, neseniai Izraelio ir kai kurių regiono šalių¹¹⁴ santykiai normalizavosi. Vakarų Europoje¹¹⁶ tokių nuostatų turi 24 proc., Rytų Europoje – 34 proc., Pietų ir Šiaurės Amerikoje – 19 proc., Azijoje – 22 proc., Užsachario Afrikoje – 23 proc. gyventojų. Skirtingose šalyse gyvenančių žydų bendruomenių padėtis ir dydis labai skiriasi. Žydai patiria riziką ir prieš juos vykdomi antisemitiniai išpuoliai bei incidentai visame pasaulyje. Antisemitinių nuostatų galima pastebėti ir tose šalyse, kuriose žydų bendruomenių nėra.

Šiomis aplinkybėmis Europos Komisija dar kartą patvirtina savo tvirtą ir vieningą įsipareigojimą kovoti su antisemitizmu visame pasaulyje. Bet kokia antisemitizmo forma, neapykantos arba smurto kurstymas yra nepriimtini ir nesuderinami su Europos Sąjungos ir jos valstybių narių vertybėmis ir tikslais. Su tuo turi būti kovojama ryžtingomis priemonėmis

¹¹¹ <https://www.jewishagency.org/jewish-population-5782/>.

¹¹² [World Jewish Population 2019](#), by Sergio DellaPergola, in Arnold Dashefsky and Ira M. Sheskin (eds.), *American Jewish Year Book 2019, The Annual Record of the North American Jewish Communities since 1899; World Jewish Population on Eve of New Year – 14.7 Million*, „Haaretz“.

¹¹³ <https://global100.adl.org/map>.

¹¹⁴ Atitinkamai su Jungtiniais Arabų Emyratais, Bahreinu ir Sudanu (2020 m.), vėliau (2021 m. sausio mėn.) – su Maroku.

¹¹⁵ Dar vienas geras pavyzdys – sinagogos statybos Jungtiniuose Arabų Emyratuose pradžia.

¹¹⁶ Reikėtų pažymėti, kad į Lygos prieš garbės ir orumo įžeidinėjimą tyrimą vidutiniai duomenys apie ES neįtraukti; taip pat reikėtų pažymėti, kad į kategoriją „Vakarų Europa“ įtrauktos ne visos ES šalys. Duomenis pagal valstybes nares galima rasti šioje [interneto svetainėje](#).

tiek Europos, tiek nacionaliniu lygmenimis. Europos Komisijai šie principai negali būti derybų objektas. Todėl visų antisemitizmo formų prevenciją ir kovą su juo labai svarbu įtraukti į visas politikos sritis.

4.1. Visų kovos su antisemitizmu priemonių išnaudojimas vykdant ES išorės veiksmus

ES pagrindą sudaro tvirtas įsipareigojimas visame pasaulyje ginti ir saugoti žmogaus teises, demokratiją ir teisinę valstybę. Šis įsipareigojimas sudaro ES plėtros, ir kaimynystės politikos pagrindą, juo grindžiama ir kitų ES nepriklausančių šalių atžvilgiu vykdoma politika ir darbas tarptautinėse organizacijose. Visos šalys turėtų saugoti kiekvieno asmens, taip pat ir žydų tautybės asmenų, teisę išpažinti savo religiją ar jos neišpažinti, ją keisti, kuo nors tikėti, netikėti ar tikėjimą keisti, savo religiją ar tikėjimą išpažinti viešai, nebūti diskriminuojamas, persekiojamas, nepatirti smurto dėl religijos, tikėjimo, rasės ar etninės kilmės. 2020–2024 m. **ES žmogaus teisių ir demokratijos veiksmų plane** nustatyti ES ir jos valstybių narių užmojai ir šios srities prioritetai santykiuose su ES nepriklausančiomis šalimis. **2013 m. gairėse dėl religijos ar tikėjimo laisvės už ES ribų**¹¹⁷ ir **2019 m. gairėse dėl nediskriminavimo vykdant išorės veiksmus**¹¹⁸ išdėstyta, kokių priemonių ims ES išorės veiksmų tarnybos siekdamos mažinti religijos ar tikėjimo laisvės pažeidimus ir kovoti su diskriminacija, įskaitant žydų tautybės asmenų diskriminaciją¹¹⁹.

ES išnaudos visas **turimas priemones**, kad vedama dialogus dėl politikos ir žmogaus teisių, taip pat plačiau bendradarbiaudama su šalimis partnerėmis ragintų jas aktyviai kovoti su antisemitizmu, atsižvelgiant į IHRA antisemitizmo apibrėžtį¹²⁰. Šių tikslų siekti padės teminės ir geografinės programos, ES kaimynystės ir plėtros politika, įskaitant stabilizacijos ir asociacijos procesus.

ES aktyviai bendradarbiaus su tarptautinėmis organizacijomis, ypač su Jungtinėmis Tautomis, Europos Taryba ir ESBO, taip pat su regioninėmis organizacijomis¹²¹ ir vykdys **bendrus kovos su diskriminacija ir antisemitizmu veiksmus**. Bendradarbiaudama švietimo klausimais su šalimis partnerėmis, ES ims aktyvesnių veiksmų švietimo sektoriuje ir toliau skatins, kad visa **mokymo medžiaga atitiktų UNESCO standartus** dėl taikos, tolerancijos, sambūvio ir nesmutavimo. Bet kokia šioms vertybėms prieštaraujanti medžiaga kelia taikos ir sambūvio mažinimo riziką, todėl jos vadovėliuose ar klasėse turi nelikti.

ES specialusis įgaliotinis žmogaus teisių klausimais ir specialusis pasiuntinys religijos ar tikėjimo laisvės propagavimo už ES ribų klausimais, dirbdamas, toliau stengsis nuosekliai kovoti su antisemitizmu. ES taip pat **stiprins pasaulinį specialiųjų kovos su antisemitizmu pasiuntinių ir koordinatorių bendradarbiavimą**.

Izraelis yra pagrindinis Europos Sąjungos partneris, taip pat ir kovojant su antisemitizmu. ES sieks toliau stiprinti kasmet drauge organizuojamą **ES ir Izraelio aukšto lygio seminarą** kovos su rasizmu, ksenofobija ir antisemitizmu klausimais, dėmesį sutelkdama į paskesnius praktinius veiksmus.

¹¹⁷ https://eeas.europa.eu/sites/default/files/06_hr_guidelines_religion_en.pdf.

¹¹⁸ https://eeas.europa.eu/sites/default/files/11_hr_guidelines_external_action_lt.pdf.

¹¹⁹ Taip pat pažymėtina, kad Komisijos tarnybų darbiniam dokumente dėl **žmogaus teisėmis grindžiamo požiūrio į plėtrą** ES darbuotojams yra aiškinama, kaip į visus projekto ciklo etapus įtraukti nediskriminavimą jokių pagrindų. Priimta 2021 6 30.

¹²⁰ **IHRA apibrėžtį taip pat priėmė ar patvirtino** šios ES nepriklausančios šalys: Albanija, Argentina, Australija, Bahreinas, Gvatemala, Izraelis, Jungtinės Amerikos Valstijos, Jungtinė Karalystė, Kanada, Moldova, Serbija, Pietų Korėja, Šiaurės Makedonija, Urugvajus.

¹²¹ Įskaitant Amerikos valstybių organizaciją, kuri 2021 m. birželio mėn. įkūrė specialiojo kovos su antisemitizmu pasiuntinio pareigybę, ir Islamo bendradarbiavimo organizaciją.

Veiksmai, kuriais siekiama kovoti su antisemitizmu, gali būti remiamai pagal **KVTBP**¹²² „**Globali Europa**“, terminę žmogaus teisių ir demokratijos iniciatyvų programą, pagal kurią kovojama su diskriminacija. Delegacijose ir biuruose į darbuotojams skirtą mokymą apie žmogaus teises ES įtrauks specialias paskaitas apie religijos ar tikėjimo laisvę, įskaitant kovą su antisemitizmu.

Pagrindiniai veiksmai

Komisija ir Vyriausiasis įgaliotinis:

- skatins kovą su religine ir etnine diskriminacija, įskaitant **antisemitizmą, palaikydami politinį dialogą ir dialogą žmogaus teisių klausimais** bei plačiau bendradarbiaudami su ES nepriklausančiomis šalimis partnerėmis;
- užtikrins, kad būtų rengiami atitinkamiems subjektams, įskaitant ES nepriklausančių šalių mokytojus, skirti **mokymai pagrindinių teisių tema** ir vyktų kultūrų dialogas;
- užtikrins, kad pagal vykdomas priemones skiriamos **ES išorės veiksams skirtos lėšos nebūtų netinkamai skiriamos** veiklai, kuria kurstoma neapykanta ir smurtas, be kita ko, prieš žydų tautybės asmenis¹²³;
- **imsis aktyvesnių veiksmų švietimo sektoriuje**, kad visa atitinkama mokymo medžiaga visapusiškai atitiktų UNESCO standartus dėl taikos, tolerancijos, sambūvio ir nesmurtavimo;
- pasitelkdami ES delegacijų ir biurų tinklą, stiprins **ryšius su žydų pilietine visuomene** ir religinėmis organizacijomis, siekdami kovoti su antisemitiniais veiksmais ir religijos ar tikėjimo laisvių apribojimais;
- svarstys galimybę įgyvendinti **naujus ES finansuojamus projektus** ES kaimyninėse šalyse ir už jų ribų, siekdami užtikrinti antisemitizmo prevenciją, kovoti su juo ir puoselėti žydų gyvenimą;
- ragins ES delegacijas į reguliariai teikiamas politines ataskaitas **įtraukti informaciją apie antisemitinius incidentus, įvykdytus ES nepriklausančiose šalyse**;
- sustiprins ES ir Izraelio seminarą siekdami **sustiprinti ES ir Izraelio bendradarbiavimą kovos su antisemitizmu srityje**.

Valstybės narės raginamos:

- glaudžiai bendradarbiauti ES lygmeniu ir per tarptautines organizacijas **drauge kovoti su antisemitizmu**;
- **įtraukti kovą su antisemitizmu į visas žmogaus teisių strategijas** ir visą politiką, atsižvelgiant į IHRA antisemitizmo apibrėžtį;
- remti **projektus**, pagal kuriuos kovojama su antisemitizmu ir puoselėjamas žydų gyvenimas visame pasaulyje, taip pat **remti to siekiančias organizacijas**.

4.2. Žydų kultūros paveldo išsaugojimas ir Holokausto atminimas

Žydų kultūros paveldo objektų galima rasti daugelyje Artimųjų Rytų, Azijos ir kitose pasaulio šalyse, liudijančių apie šiuose regionuose kadaise gyvenusias žydų bendruomenes. Didelė dalis paveldo yra apleista, nes žydų bendruomenės ten nebegyvena. Žydų kultūros paveldas, kaip visas paveldas, yra bendra ir svarbi kultūrų įvairovės išraiška ir nusipelnė, kad

¹²²Kaimynystės, vystymosi ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė.

¹²³ Pagal 2008 m. lapkričio 28 d. Tarybos pagrindų sprendimą 2008/913/JHA dėl kovos su tam tikromis rasizmo ir ksenofobijos formomis bei apraiškomis baudžiamosios teisės priemonėmis, Finansinio reglamento, kuris 2018 m. buvo papildytas papildomomis veiklos gairėmis dėl neapykantos ir smurto kurstymo prevencijos, 136 straipsnis.

būtų saugomas visame pasaulyje. ES ir valstybėms narėms tenka pagrindinis vaidmuo padedant vietos, regioniniams ir tarptautiniams partneriams **apsaugoti kultūros paveldą** rengiant mokymus, ugdant įgūdžius ir vykdant žinių perdavimo veiklą, taip pat glaudžiau bendradarbiaujant¹²⁴. ES remia **kultūrų ir religijų dialogą**, siekdama stiprinti kultūros paveldo apsaugą – sieks išsaugoti bendrą istoriją ir atmintį ir kurti tokias sąlygas, kad bendruomenės galėtų taikiai gyventi drauge daugiakultūroje aplinkoje. ES toliau sieks tarptautiniu lygiu išsaugoti Holokausto atmintį ir ES nepriklausančiose šalyse, įskaitant tarptautinius forumus, **viešai sieks, kad Holokaustas nebūtų neigiamas, faktai nebūtų iškraipomi ir menkinami.**

Pagrindiniai veiksmai

Komisija ir Vyriausiasis įgaliotinis:

- laikydamiesi savo politikos dėl tarptautinių kultūrinių ryšių ir kultūros paveldo, skatins **apsaugoti, atkurti ir atgaivinti visą** materialųjį ir nematerialųjį **paveldą**, įskaitant žydų paveldą, ir remia šią veiklą;
- integruos **kultūrų ir religijų dialogą į kultūros paveldo srities intervencinius veiksmus**;
- ieškos galimybių įtraukti **žydų paveldo priežiūrą** į įvairias programas kaimyninėse šalyse ir už jų ribų;
- toliau organizuos aukšto lygio renginius, skirtus Šoa aukoms atminti (minėjimus, Holokausto atminimo dienos renginius), ir tuose renginiuose dalyvaus.

Valstybės narės raginamos:

- dalyvaujant JT kartu su ES prisidėti prie **kultūros paveldo, įskaitant žydų paveldą išsaugojimo** visame pasaulyje, atsižvelgiant į Tarybos išvadą dėl ES strateginio požiūrio į kultūros paveldą konfliktų ir krizių sąlygomis;
- bendradarbiaujant su ES delegacijomis, per savo ambasadas trečiojoje šalyse ir tarptautinėse organizacijose minėti **Tarptautinę Holokausto aukų atminimo dieną.**

V. STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMAS.

Kova su antisemitizmu ES yra bendra pareiga. Tam reikia suvienyti jėgas ir veiksmus visais lygmenimis. Tam, kad strategijos tikslai būtų pasiekti, visi: ES institucijos, įstaigos, valstybės narės, tarptautinės organizacijos, žydų organizacijos ir bendruomenės, žmogaus teisių ir pilietinės visuomenės subjektai, turi atlikti jiems tenkančią vaidmenį. Komisija kviečia Europos Parlamentą, Tarybą ir valstybes nares dirbti drauge įgyvendinant šią strategiją. Komisija ragina Regionų komitetą ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą stiprinti dialogą su vietos ir regioninėmis institucijomis bei pilietine visuomene, įskaitant socialinius partnerius, apie tai, kaip toliau kurti Europos visuomenę, kurioje nebūtų antisemitizmo.

Komisija aktyviai remia siūlomą politikos priemonių įgyvendinimą suteikdama įvairių finansavimo galimybių ir kviečia valstybes nares, žydų organizacijas ir bendruomenes, taip pat pilietinės visuomenės narius naudotis ES programomis.

Strategija bus įgyvendinama 2021–2030 m. laikotarpiu. Išsamios įgyvendinimo ataskaitos bus skelbiamos 2024 ir 2029 m. Jos bus rengiamos remiantis valstybių narių suteikta informacija, įskaitant informaciją apie jų nacionalinių strategijų ir politikos įgyvendinimą.

¹²⁴ ES darbas grindžiamas Komunikatu [ES tarptautinių kultūrinių ryšių strategijos kūrimas](#), [Tarybos išvadamis dėl ES strateginio požiūrio į kultūros paveldą konfliktų ir krizių sąlygomis](#) ir specialia koncepcija.

Padedant ES pagrindinių teisių agentūrai, šiose ataskaitose bus pateikiama informacija apie pažangos nacionaliniu lygmeniu stebėseną, atsižvelgiant į įsipareigojimus, kurie buvo prišimti Tarybos deklaracijose dėl antisemitizmo 2018 m. ir 2020 m.

IŠVADA

Šioje strategijoje išdėstytas mūsų įsipareigojimas dėl žydų gyvenimo Europoje ir už jos ribų ateities. Tai yra esminis Komisijos politinės darbotvarkės kuriant Europos Sąjungą, kurioje nebūtų antisemitizmo ir jokios formos diskriminacijos, pokytis – siekis kurti atvirą, įtraukią ir lygių galimybių ES visuomenę. Strategija atspindi Europos įsipareigojimą išsaugoti gyvą Holokausto aukų atmintį, net ir tada, kai Holokaustą išgyvenusiųjų tarp mūsų nebeliks.

Pastangos gydyti įsisenėjusias antisemitizmo žaizdas turi būti ilgalaikės. Šoa išgyvenęs Primo Levis sakė „*Tai įvyko, todėl gali įvykti dar kartą*“. Pavojingas antisemitinių išpuolių šuolis mums visiems primena, kad turime nenuilsdami kovoti su antisemitizmu ir neapleisti šio darbo. Juk žydų gyvenimas ne tik vertas būti apsaugotas – reikia leisti jam klestėti ir atsiskleisti visa savo įvairove.

Europa galės klestėti, kai klestės ir jos žydų bendruomenės.